

Stichting Pallas

Jaarverslag 2019

INHOUD

A Bestuursverslag

A1	Jaarverslag	1
A2	2.1. Verslag Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	27
	2.2. Verslag Raad van Toezicht	30
A3	Organisatie	34
A4	Kengetallen en grafieken	35
A5	Instellingsgegevens	37

B Jaarrekening 2019

B1	Grondslagen	39
B2	Balans per 31 december 2019	43
B3	Exploitatieoverzicht 2019	44
B4	Kasstroomoverzicht over 2019	45
B5	Toelichting op de balans per 31 december 2019	46
B6	Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)	50
B7	Toelichting op de exploitatierekening over 2019	51
B8	(Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo	55
B9	Gebeurtenissen na balansdatum	56
B10	Overzicht verbonden partijen	56
B11	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	57

C Overige gegevens

C1	Controleverklaring	59

A1 Jaarverslag 2019 Stichting Pallas

Vooraf

Het bestuursverslag is onderdeel van de jaarrekening 2019. Deze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen van OC&W voor de verslaglegging Primair Onderwijs.

1. Doelstelling

Missie

De missie van Stichting Pallas is statutair vastgelegd in de doelstelling (artikel 2 van de statuten):

“De stichting heeft ten doel het geven of doen geven van onderwijs op basis van de antroposofische beginselen van Rudolf Steiner, het in stand houden en bevorderen van het vrijeschoolonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland en het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de vrijeschoolpedagogiek en –didactiek.”

Stichting Pallas verenigt zeventien vrijescholen voor basisonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland. De binnen Stichting Pallas werkende scholen zijn:

- Bernard Lievegoedschool te Maastricht
- Vrijeschool Helianthus te Heerlen
- Talander te Sittard
- Vrijeschool Christophorus te Roermond
- Rudolf Steiner Educare te Venlo
- Vrijeschool Peelland te Helmond
- Meander Vrijeschool voor basisonderwijs te Nijmegen
- De Vuurvogel te Ede
- Vrijeschool De Zwaneridder te Wageningen
- De Zevenster te Uden
- Johannesschool te Tiel
- De Driestroom te 's-Hertogenbosch
- Zilverlinde te Roosendaal
- De Strijene te Oosterhout
- Vrijeschool Brabant te Eindhoven
- Tiliander te Tilburg
- 't Kleurenbos te Oss

De Pallascholen maken deel uit van de groep van ruim negentig vrijescholen in Nederland. De Nederlandse vrijescholen maken deel uit van een wereldwijde beweging van vrijescholen die zich laat inspireren door de menskundige inzichten van Rudolf Steiner. De Pallascholen voldoen aan de wettelijke criteria (zoals deze door de overheid worden gesteld) en hebben allen een basisarrangement. De scholen committeren zich aan de

kerndoelen van het basisonderwijs. Deze zijn voor de vrijescholen beschreven in de publicatie *'Ik zie rond in de wereld'* (2006).

Het logo

Het logo van Pallas verbeeldt een uil als metafoor voor wijsheid. De dubbele 'I' in Pallas vormt een zuil, het fundament en middelpunt voor de aangesloten scholen. De vleugels (van de uil) zijn verbonden aan deze zuil, een associatie voor vrijheid, ruimte en beweeglijkheid.

De Pallasscholen worden bekostigd vanuit de rijksbijdragen voor het Primair Onderwijs. Deze bestaan uit personele subsidies, materiële subsidies en eventuele doelsubsidies. Daarnaast ontvangen de scholen diverse andere subsidies en schenkingen, o.a. van de Stichting Vrienden van Pallas.

Elke school heeft een eigen financiële administratie en investerings- en exploitatiebegroting. Ook heeft elke school een eigen en herkenbare vermogenspositie. Samen vormen deze vermogens het totale vermogen van Stichting Pallas.

2. Bestuursverslag 2019

Begin 2019 heeft er een bestuurswisseling plaatsgevonden. Eén van de eerste opdrachten voor de nieuwe bestuurder, mevr. W. Kasbergen, bestond uit het opstellen van een nieuw strategisch beleidsplan. Dit plan heeft in december 2019 het licht gezien, na een traject van evalueren, ophalen van in- en externe input, schrijven van concepten, terugkoppelen en herschrijven. Met trots is het plan genaamd *'maatschappelijk kunstenaarschap, hoe Pallas het vrijeschoolonderwijs versterkt'*, gepubliceerd. In de schoolplannen over 2020-2024 zal op schoolniveau het strategisch beleidsplan een verdere uitwerking krijgen.

Aspecten die het jaar 2019 verder kleur gaven waren o.a.:

De groeiende vraag naar vrijeschoolonderwijs

De sinds 2011 aanhoudende vraag naar vrijeschoolonderwijs is groter dan we op verschillende scholen aankunnen. Scholen zitten vol terwijl de vraag blijft. Zo ontstaan wachtlijsten en ook de behoefte om de scholen uit te breiden. Er komen klassen bij. Voor diverse scholen is daarom bij de betreffende gemeentes een verzoek ingediend om in het Integraal Huisvestings Plan (IHP) uitbreiding op te nemen.

Dit kan zijn door nieuwbouw bij de betreffende school, volledige verhuizing van de school tot en met het starten van een dislocatie.

Samenwerking met antroposofische kinderopvang en voortgezet vrijeschoolonderwijs

Ook in 2019 werkte Pallas samen met antroposofische kinderopvang Stichting Istia. Bij het merendeel van onze scholen verzorgt Stichting Istia de kinderopvang. In Maastricht (Bernard Lievegoedschool), Heerlen (Helianthus), Roermond (Christophorus) en Nijmegen (Meander) werken we samen met het voortgezet vrijeschoolonderwijs. Pallas is een aantal jaren geleden met LVO een overeenkomst aangegaan gericht op ontwikkeling van een vrijeschool in Maastricht voor kinderen van 0-18 jaar. In Tilburg ondersteunt Pallas de start van een vrijeschool voor VO. In Roermond zijn de drie hoogste klassen van Christophorus gehuisvest bij de bovenbouw op Bisschoppelijk College Broekhin. In Nijmegen vindt er diverse vlakken uitwisseling plaats tussen Meander en het Karel de Grote College, bijvoorbeeld afstemming tussen de rector van het KGC en de directeur van Meander, afstemming over de overgang van PO naar VO en de organisatie van een gezamenlijke algemene ouderavond over de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs.

Strategisch plan en bestuursagenda

Het opstellen van een nieuw strategisch plan is vanwege de bestuurswisseling uitgesteld. Het strategisch plan 2015-2019 is over het kalenderjaar 2019 dus nog geheel van toepassing. In de Pallas-managementrapportage beschreef de bestuurder per kwartaal de voortgang en het vervolg op de overeengekomen strategische speerpunten.

Inspectiebezoeken

In 2019 heeft er een inspectiebezoek plaatsgevonden. Op 7 scholen heeft er een verificatieonderzoek plaatsgevonden. In het voorjaar van 2019 ontvingen de Zevenster in Uden, de Driestroom in Den Bosch, Bernard Lievegoedschool in Maastricht, de Zwaneridder in Wageningen, 't Kleurenbos in Oss en Rudolf Steiner Educare in Venlo bezoek van de Onderwijsinspectie. In september is Vrije School Brabant in Eindhoven bezocht. De onderwijskwaliteit op deze scholen is als (minstens) voldoende beoordeeld en allen hebben dus een basisarrangement verdiend. Ten aanzien van een aantal criteria heeft de Inspectie scholen het oordeel 'goed' gegeven, deze punten zullen door de betreffende scholen geborgd worden. Ook zijn er punten die verder versterkt kunnen worden. Deze punten zullen als verbeterpunt worden meegenomen bij de ontwikkeling van de schoolplannen over de periode 2020-2024. De punten die op Pallasniveau opgepakt kunnen worden, zijn meegenomen in het strategisch plan 2020-2024.

Vanuit het financieel toezicht door de Inspectie zijn er 4 aanbevelingen voor het bestuursverslag gegeven. Aangezien het Inspectiebezoek is gestart in het voorjaar van 2019 en de resultaten ervan snel beschikbaar waren, zijn deze aanbevelingen al verwerkt in het bestuursverslag behorende bij de jaarrekening 2018.

Bij Tiliander in Tilburg is in maart 2019 een onderzoek verricht naar de naleving van de Leerplichtwet. De naleving van de wet is door de Inspectie als voldoende beoordeeld. Alle aanbevelingen zijn door de school in acties omgezet.

In augustus-september 2019 heeft de Inspectie 7 scholen bezocht in het kader van een thema-onderzoek. Zes scholen (Helianthus in Heerlen, Talander in Sittard, Christophorus in Roermond, Meander in Nijmegen, de Vuurvogel in Ede en de Strijene in Oosterhout) zijn bezocht voor een onderzoek naar de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs. Hierbij stond met name de (kwaliteit van de) advisering centraal. Eén school (Vrije School Peelland in Helmond) is bezocht voor een onderzoek naar het didactisch handelen. De uitkomsten van deze onderzoeken worden opgenomen in het rapport 'de Staat van het Onderwijs'.

In 2019 zijn derhalve 15 van de 17 Pallascholen bezocht door de Onderwijsinspectie. Met de resultaten van de onderzoeken zijn wij erg verheugd en deze geven ons het vertrouwen om op basis van een goed fundament te kunnen gaan werken aan onze nieuwe strategische doelen.

2.1. Organisatie

Binnen de beheersstructuur van Pallas bestuurt het College van Bestuur, in de persoon van de bestuurder, de werkorganisatie. De bestuurder staat onder toezicht van de Raad van Toezicht. De code van goed bestuur van de PO-raad ligt hieraan ten grondslag. Het verslag van de Raad van Toezicht is opgenomen in het bestuursverslag.

De bestuurder draagt de eindverantwoordelijkheid, stuurt de schoolleiders aan en geeft dagelijkse leiding aan de stafmedewerkers. De schoolleiders werken samen in het PSO (Pallas Schoolleiders Overleg), een orgaan voor advies en afstemming. Het PSO kwam in 2019 zesmaal bijeen voor een vergadering en hield in april de zogenaamde PSO-tweedaagse. Iedere werkweek had de bestuurder werkoverleg met de stafmedewerkers.

Nieuwe bestuurder

Na 8 jaar is onze bestuurder Dhr. A.W. de Geus in november 2018 overgestapt naar het voortgezet vrijeschoolonderwijs. Hij is februari 2019 opgevolgd door mw. W. Kasbergen. In de tussentijdse periode is dhr. H. Derks interim-bestuurder geweest.

Kleine scholen

In 2019 waren er drie Pallascholen¹ die onder de lokale opheffingsnorm vielen. Deze scholen kunnen bestaan dankzij de jaarlijkse ontheffing inzake het minimumleerlingenaantal. Deze ontheffing krijgt Pallas vanwege de zogenaamde eigen richting van het vrijeschoolonderwijs (ook wel denominatie genoemd, zoals verankerd in artikel 23 van de Grondwet).

Governance

In het kader van 'governance' zijn er diverse aspecten te benoemen waar in 2019 de nodige aandacht naar is uitgegaan. De instrumenten die in dit kader al in structurele zin worden toegepast bestaan onder andere uit: scheiden van toezicht en besturen, deelname aan bestuurlijke netwerken, tegenspraak organiseren middels overleg met (G)MR, faciliteren van professionalisering, het afleggen van schoolbezoeken en het (actief) afleggen van interne en externe verantwoording. Het jaar 2019 stond in het teken van het nieuwe strategische beleidsplan. Het traject van terugblikken, evalueren en opnieuw met elkaar de koers bepalen leidt ertoe dat we met alle stakeholders uitgebreid stil hebben gestaan bij 'ons fundament'. Waar staan we als vrijescholen, wat is onze opdracht in de huidige maatschappelijke context en hoe kunnen wij optimaal bijdragen aan de ontwikkeling van onze leerlingen? Het voeren van de dialoog in het kader van deze vraagstukken hebben wij als zeer zinvol ervaren en heeft bijgedragen aan een breed gedragen meerjarenplan. Het voeren van de schooljaarplangesprekken verdient in dit kader ook de aandacht; samen met de schoolleiders heeft de bestuurder de speerpunten van beleid voor het schooljaar 2019-2020 vastgesteld. In de schoolmaraps leggen de schoolleiders zowel intern als extern verantwoording hierover af aan belanghebbenden.

Medezeggenschap

Iedere school heeft een medezeggenschapsraad waarin ouders en medewerkers zijn vertegenwoordigd. Pallas-breed functioneert een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR). In de GMR hebben drie ouders en drie medewerkers zitting die elk een regio binnen Pallas vertegenwoordigen. De GMR had in 2019 vijfmaal een overleg met de bestuurder en eenmaal met de RvT. Het verslag van de GMR maakt deel uit van het bestuursverslag.

Partners en netwerken

Stichting Pallas en haar scholen zijn actief in nationale en regionale netwerken. Zo is Pallas lid van de PO-raad, de Landelijke Vereniging van Vrijescholen, het PO-platform voor vrijescholen en de Vereniging Bijzondere Scholen. Belangrijke partners zijn de Begeleidingsdienst Vrijescholen en de vrijeschool-pabo van Hogeschool Leiden. De bestuurder van Pallas was in 2019 lid van de werkveldcommissie SOL (Samen Opleidend Leren) van de Hogeschool Leiden. In deze werkveldcommissie is gewerkt aan een subsidieaanvraag voor "samen opleidend leren" voor zeven schoolbesturen en de Hogeschool Leiden. Deze subsidie is in 2019 ook toegekend en Pallas is hier penvoerder van geworden. Daarnaast nam de bestuurder deel aan een expertgroep bij de PO-raad, bijeenkomsten van de onderwijsraad, PO-congres en een leernetwerk van PO-bestuurders. In 2019 werkte Pallas samen met diverse antroposofische werkverbanden.

Aan Pallas verbonden partijen

Stichting Pallas werkt nauw samen met Stichting Istia en Stichting Vrienden van Pallas. Op grond van het zeggenschaps criterium hoeven beiden niet als verbonden partij aangemerkt te worden.

Stichting Vrienden van Pallas

Stichting Vrienden van Pallas is een Stichting die middelen verzamelt ter bevordering van het antroposofisch gedachtegoed zoals dit onder andere gestalte krijgt op vrijescholen en in kindercentra op antroposofische basis, alles in de meest ruime zin. De Stichting beoogt niet het maken van winst. De Stichting Vrienden van

¹ De scholen in Roosendaal (de Zilverlinde), Tiel (Johannesschool) en Sittard (Talanders: nevenvestiging van Helianthus)

Pallas is opgericht op 6 december 2013 en heeft vanaf 2014 fasegewijs de inning en aanwending van schenkingen ter hand genomen, waartoe behoort de inning en toedeling van schenkingen van ouders van leerlingen van scholen behorend bij Pallas. Stichting Vrienden van Pallas is een zelfstandige stichting met een eigen exploitatie en jaarrekening. Ook in 2019 bestond het bestuur van Stichting Vrienden van Pallas uit personen die bij Pallas geen positie of baan hebben.

Eén van de bestuursleden bezet de zetel waarvoor Pallas het recht van bindende voordracht of ontslag heeft. Een en ander maakt dat Stichting Pallas in Stichting Vrienden van Pallas geen beslissende zeggenschap heeft en er geen consolidatie plaatsvindt van de financiële huishouding van Stichting Vrienden van Pallas in die van Stichting Pallas. Vanaf 2017 is de inning van ouderschenken door de inzet van een extern bureau ter hand genomen. Zie voor meer informatie www.vriendenvanpallas.nl.

Stichting Istia

Stichting Istia verzorgt kinderopvangactiviteiten bij een groot aantal Pallascholen en is op 1 januari 2014 gestart na overdracht van onderneming van kinderopvangactiviteiten van Pallas. De kinderdagcentra van Stichting Istia zijn gelieerd aan vrijescholen die deel uitmaken van Stichting Pallas. Het aantal Pallaslocaties waar Stichting Istia kinderopvang verzorgt is in 2019 opgelopen van twaalf naar dertien.

Invoering AVG

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Aan de hand van een stappenplan worden de noodzakelijke aanpassingen doorgevoerd en protocollen opgesteld. In 2019 is een vervolg gegeven aan de verdere implementatie van de AVG.

2.2. Kwaliteitsbeleid

In 2018 is het Pallas kwaliteitskader 2017-2018 vastgesteld, dit na raadpleging van het PSO, de RvT en de GMR. In dit kwaliteitskader is uiteengezet op welke wijze de kwaliteit, in de brede zin des woords, binnen Pallas wordt gemonitord. Aangezien het merendeel van de door Pallas ingezette planning en control-instrumenten samenhangt met dit kwaliteitskader, is in dit bestuursverslag het betreffende beleidsdocument integraal opgenomen.

Pallas kwaliteitskader

Inleiding

Pallas heeft in het voorjaar van 2017 het kwaliteitskader heroverwogen, naar aanleiding van:

- De koers en ambitie zoals vastgelegd in het strategisch plan.
- Het nieuwe inspectiekader, ingaand per augustus 2017.
- De Pallas-actie (vastgelegd in het strategisch plan) om tot een eigen audit-systematiek te komen. In de Pallas-bestuursagenda voor 2017 staat deze actie als volgt beschreven: Ontwikkelen en implementeren (in samenwerking met vrijeschool-partners) van een tweejaarlijkse audit voor elke school, uit te voeren door een team van minimaal een schoolleider en IB-er van een collega-school; de audit monitort de algemene onderwijskwaliteit en invulling vrijeschoolcomponent.

Voorliggend is het kwaliteitskader voor 2017-2018 waarmee Pallas voortbouwt op de kwaliteit en ervaring die de afgelopen jaren is opgedaan met de MARAP (managementrapportage), de onderwijsmonitor en de actuele toetspraktijk (IEP). Uiterlijk in september 2018 wordt het voorliggend kader geëvalueerd en waar passend bijgesteld.

Drie monitors

Drie monitors vormen de pijlers van het Pallas-kwaliteitskader: de MARAP, de opbrengstmonitor en de review.

- MARAP

De MARAP geeft ieder kwartaal de basiskwaliteiten in het kwaliteitsgebied Financieel Beheer zoals beschreven in het Waarderingskader van de Onderwijsinspectie, al dan niet aangevuld met kwaliteitsaspecten uit andere gebieden. Met de MARAP volgt Pallas de voortgang en ontwikkelingen in bedrijfsvoering (exploitatie), personeel (formatie en ziekteverzuim), leerlingaantal en de kwalitatieve voortgang en ontwikkeling ten aanzien van het strategisch plan (Pallas) c.q. schoolplan (scholen). Bij incidenten of grote afwijkingen van de koers, krijgt de school van het bestuur 'extra aandacht' met de opdracht een plan van aanpak te maken met maatwerk-interventies.

- Opbrengstmonitor

De opbrengstmonitor geeft minimaal tweemaal per jaar de basiskwaliteiten in kwaliteitsgebied Onderwijsresultaten zoals beschreven in het Waarderingskader van de Onderwijsinspectie, al dan niet aangevuld met kwaliteitsaspecten uit andere gebieden. Met de opbrengstmonitor volgt Pallas met name de voortgang, trends en ontwikkelingen van de opbrengsten in Rekenen en Taal. Bij onvoldoende opbrengsten en een dientengevolge hoog risicoprofiel (inzake verscherpt toezicht) krijgt de school van het bestuur 'extra aandacht' met de opdracht een plan van aanpak te maken met maatwerk-interventies.

- Review

Met de review geven scholen van elkaar een schets van de vrijeschool-onderwijskwaliteit, aan de hand van o.a. de basiskwaliteiten in de kwaliteitsgebieden onderwijsproces, schoolklimaat en kwaliteitszorg & ambitie, zoals beschreven in het Waarderingskader van de Onderwijsinspectie. Met de review krijgt de school een waardenvolle reflectie van collega's en volgt Pallas met name de werkwijzen en de cultuur van de school. Bestuurder bespreekt de uitkomst van de review met de schoolleider. De uitkomsten van de review verwerkt de school, waar passend, in verbeteracties en het schoolplan. Frequentie en verdere specificatie van de review zijn nader te bepalen, aan de hand van de eerste ervaringen in 2017-2018.

De evaluatie van het kwaliteitskader zou uiterlijk in september 2018 tot stand gebracht moeten zijn. Door omstandigheden, zoals de bestuurswisseling en de Inspectiebezoeken, heeft deze (integrale) evaluatie niet plaatsgevonden. Het onderdeel 'review' is wel geëvalueerd en er zijn aanbevelingen en scenario's voor een vervolg uitgewerkt. In het schooljaar 2020-2021 zal de planning en controlcyclus als speerpunt worden opgepakt. De inhoud en de vorm van de marap zullen dan besproken gaan worden. Tenslotte zal de opbrengstmonitor worden geëvalueerd en aangepast aan de nieuwe referentiesystematiek. Het ligt in de verwachting dat de (integrale) evaluatie in de loop van kalenderjaar 2020 opgesteld zal worden.

Er is wel uitvoering gegeven aan het kwaliteitskader in 2019.

- Marap

Per kwartaal wordt er door iedere schoolleider een marap opgesteld. Met deze marap legt de schoolleider zowel horizontaal (MR, personeel) als verticaal (bestuur) verantwoording af over (voortgang van) de door de school vastgestelde doelen. De in de marap opgenomen aspecten zijn: financiën, formatie, ziekteverzuim, leerlingaantal en speerpunten voor het betreffende jaar. Daar waar de resultaten daartoe aanleiding geven, kan de bestuurder besluiten om verscherpt toezicht te gaan houden op een school. In de verslagperiode is dat voor één school van toepassing verklaard. Het verscherpt toezicht loopt door tot in 2020. Alle schoolmaraps vormen samen met de bovenschoolse activiteiten de stichtingsmarap. Deze rapportage op stichtingsniveau wordt geagendeerd voor de vergaderingen van de schoolleiders (PSO), GMR en RvT en dient dus ook als horizontaal en verticaal verantwoordingsdocument.

Toekomst: in het schooljaar 2020-2021 zullen we kritisch gaan kijken naar het format dat gebruikt wordt in dit kader. De informatie die de marap geeft moet blijven voldoen aan de informatiebehoefte; deze afstemming willen we periodiek (bijv. eens in de vier jaar) maken.

- Opbrengstmonitor

In het kalenderjaar 2019 zijn er 2 opbrengstmonitors opgesteld, één monitor met de M-toetsen en de IEP-eindtoets 2019 en één monitor met de E-toetsen 2019. In deze monitors worden de toetsresultaten opgenomen op het gebied van rekenen-wiskunde en begrijpend lezen van de klassen 3 tot en met 6. Ook de vaardigheidsgroei is in de monitor opgenomen. Op basis van de resultaten heeft er met een aantal scholen een gesprek plaatsgevonden tussen schoolleider, intern begeleider en bestuurder waarbij een verbeterplan onderwerp van gesprek was. In dit verbeterplan zijn acties en de te bereiken resultaten concreet benoemd.

Toekomst: in het schooljaar 2020-2021 zullen voor de Inspectie de referentieniveaus als norm gaan gelden voor de beoordeling van de onderwijskwaliteit. Dit betekent dat de opbrengstmonitor binnenkort herzien zal moeten worden. We zullen ons nog moeten beraden op welke wijze we, wat betreft monitoring van de onderwijsresultaten, omgaan met het gegeven dat er geen IEP-eindtoets resultaten 2020 zijn.

- Review

In 2019 hebben er 5 reviews plaatsgevonden (2017: 2 en 2018: 7). De reviewsystematiek beschouwen we (nog) als een organisch gebeuren: aan de hand van opgedane ervaringen en eigen inzichten voeren de scholen de reviews uit. Ten tijde van het uitvoeren van de eerste reviews waren er nog geen onderliggende documenten, dit ook om ruimte te geven aan de (eigen) wijze van het doorlopen van het reviewproces. Gedurende het proces bleek er toch behoefte te zijn aan wat meer structuur. Dit heeft ertoe geleid dat er een formulier 'zelfevaluatie' is ontwikkeld. Deze is gebaseerd op het onderzoekskader van de Inspectie. Daar waar een bepaald kwaliteitsgebied nog niet werd afgedekt door een ander instrument (bijv. marap of opbrengstmonitor), is dit in de zelfevaluatie opgenomen. Deze zelfevaluatie helpt het reviewteam bij het aanbrengen van focus tijdens de review. Daarnaast is er bij een aantal reviews (i.c. 3) externe ondersteuning aan het team toegevoegd. Deze externe heeft zowel aan het proces als aan de inhoud van de review een bijdrage geleverd.

Toekomst: ondanks het feit dat niet alle scholen een review hebben ondergaan, is er eind 2019-begin 2020 een evaluatie opgesteld. Aan de hand daarvan wordt besloten op welke wijze de review in het vervolg vormgegeven zal gaan worden.

2.3. Personeelsbeleid

Formatie

Zie pagina paragraaf 2.7. Continuïteit vanuit financieel perspectief.

Strategisch personeelsbeleid

Personeelsbeleid is het onderdeel van het organisatiebeleid dat direct betrekking heeft op het personeel en is het geheel van maatregelen gericht op arbeid dat helpt de organisatiedoelstellingen te verwezenlijken.

Onderdelen van het personeelsbeleid zijn werving en selectie (zorgen dat de juiste persoon op de juiste plaats zit), professionele ontwikkeling (bieden van (in)formele mogelijkheden voor training en scholing), beoordeling van functioneren (voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken), beloning (belonen via (secundaire) arbeidsvoorwaarden, financiële en niet-financiële incentives), autonomie in het werk (aandacht besteden aan basisbehoeften autonomie, competentie, relatie/verbondenheid, gelegenheid bieden om werk goed te doen) en participatie in besluitvorming (bieden van mogelijkheden deel te nemen aan besluitvorming en overleg).

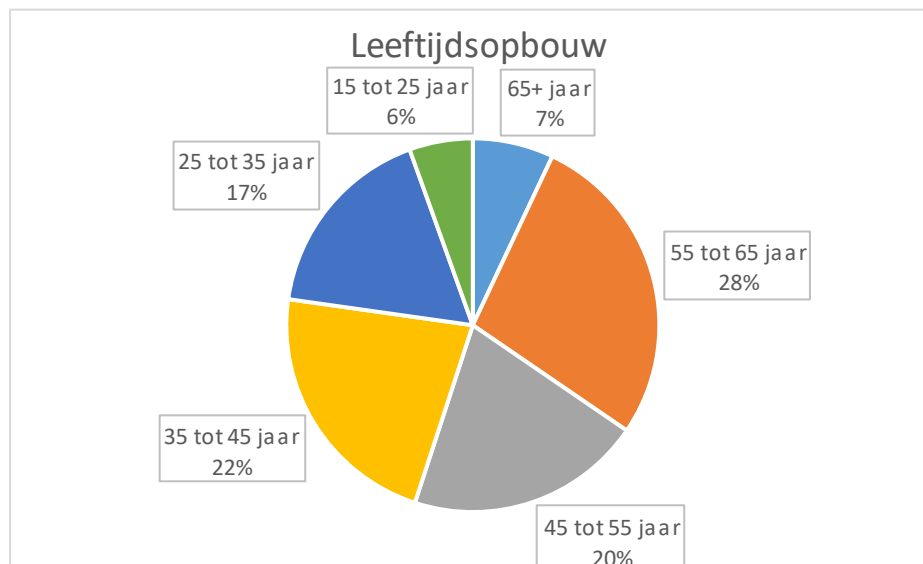
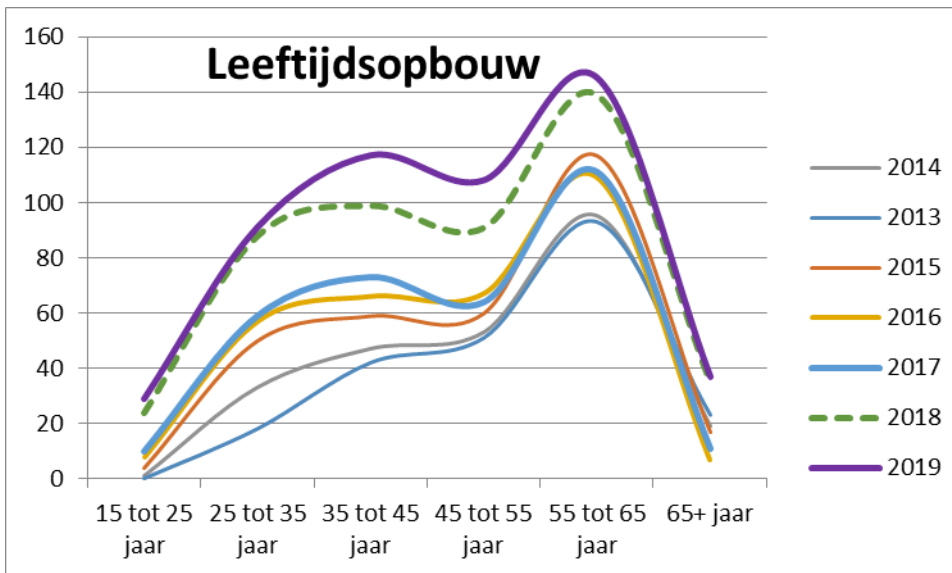
Een groot deel van deze activiteiten, vindt plaats op de scholen van Pallas. Daarnaast vinden er op bovenschools niveau diverse activiteiten plaats die ervoor moeten zorgdragen dat de kwaliteit van ons onderwijs geborgd blijft, terwijl gelijktijdig het welbevinden en de ontwikkeling van het personeel wordt gestimuleerd. Hierbij is te denken aan het aanbieden van scholing op het gebied van vrijeschoolonderwijs door de Basisopleiding Vrijeschool Onderwijs (BVO) aan leerkrachten met een regulier PABO-diploma en het jaarlijks uitgeven van de Pallas Lerarenbeurs. Op bestuurlijk niveau werkt Pallas aan een betere zichtbaarheid door deelname aan diverse lokale netwerken rondom de scholen. Op de HAN is in 2019 een minor vrijeschoolonderwijs opgestart waaraan ook personeelsleden van de scholen van Pallas een bijdrage leveren. En tenslotte neemt een groot deel van het vrijeschoolonderwijs in Nederland deel aan het project 'opleiden in de school'; hierdoor kunnen we mogelijk een nieuwe doelgroep van potentiële medewerkers aan ons binden. Vanwege de grote(re) betrokkenheid van deze groep bij Pallas levert dit (opnieuw) een versterking op van onze onderwijskwaliteit. Ieder aspect van het personeelsbeleid draagt bij aan de richting die we als stichting willen uitgaan en is van belang om steeds weer aandacht aan te schenken. Daarbij is onze kracht dat we personele kwesties, daar waar mogelijk, met maatwerk aanpakken.

De ontwikkeling van personeelsbeleid vindt plaats in nauw overleg en in samenwerking met de schoolleiders. Thema's op dit vlak worden samen met een vertegenwoordiging uit het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO) voorbereid, waarna bespreking in het PSO plaatsvindt. Vanuit het PSO worden vervolgens concept-beleidsstukken aangeboden aan de GMR. De GMR heeft periodiek overleg met haar achterban, de medezeggenschapsraden van alle scholen. Schoolleiders zorgen voor de communicatie over beleidsdocumenten naar de medewerkers op de scholen. Daarnaast bezoekt de bestuurder jaarlijks alle scholen, waarbij gesprekken plaatsvinden met schoolleider, team, ouders en leerlingen.

Tenslotte kan in het kader van het strategisch personeelsbeleid het overleg over het werkverdelingsplan aangestipt worden. Jaarlijks vindt voorafgaand aan het schooljaar het gesprek tussen schoolleider en team plaats over de wijze waarop de (uit het schoolplan afgeleide) taken over het team verdeeld worden. Door het voeren van deze dialoog wordt er een belangrijk fundament gelegd voor het daadwerkelijk realiseren van de doelstellingen op schoolniveau.

Leeftijdsopbouw

Door de groei van de scholen is het personeelsbestand gegroeid. Jaarlijks beginnen ca. 25 nieuwe medewerkers bij Pallas. Op 1 januari 2019 waren er 350 medewerkers in dienst (228 fte), op 31 december 2019 375 medewerkers (242 fte).

Procentueel gezien is het aantal medewerkers tot 35 jaar hetzelfde gebleven als in 2018 (23%), evenals het aantal medewerkers van 65 jaar en ouder (7%). Het aantal medewerkers in de leeftijdsgroep 35-55 jaar is met 2% toegenomen tot 42% (was 40%), met hetzelfde percentage is het aantal in de leeftijd van 55-65 jaar afgenomen tot 28% (was 30%).

Funciemix

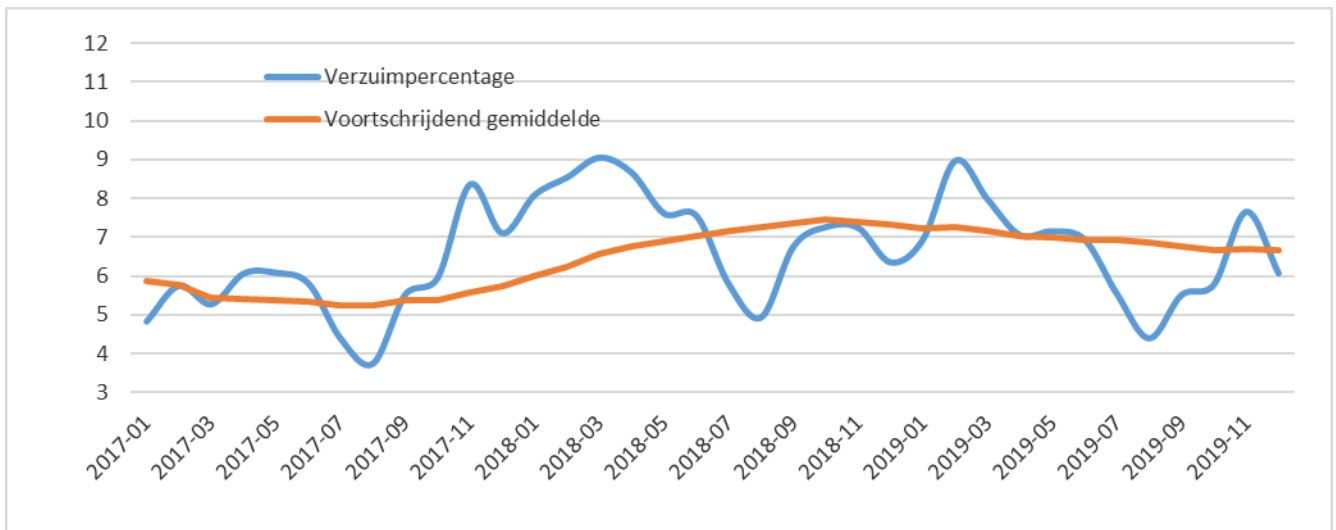
De funciemix is met de aanpassingen van de cao-PO en de invoering van de schalen L10 en L11 (voorheen schaal LA en LB) achterhaald. Met de komst van een nieuwe cao PO in december 2019 dient er echter bij ieder bestuur (opnieuw) een functiegebouw opgesteld te worden. De laatste jaren is er in het primair onderwijs meer diversiteit in functies ontstaan. Zo wordt er meer ingezet op ondersteuning van de leerkracht, bijvoorbeeld door OOP-ers zoals onderwijsassistenten en/of lerarenondersteuners. Ieder onderwijsbestuur dient te komen tot een actualisatie en een herwaardering voor de functiecategorie OOP, eenzelfde traject zal ook doorlopen worden voor de functiecategorie directie. In het schooljaar 2020-2021 wordt er een project in dit kader uitgevoerd met als doel om in het voorjaar van 2021 een functiegebouw ter goedkeuring aan te kunnen bieden aan de GMR.

Functioneren en beoordelen

Pallas werkt onder meer met eigen instrumenten in de cyclus functioneren en beoordelen. Het gaat hierbij om instrumenten voor de schoolleiders en voor de leerkrachten zoals een 360-graden feedback, reflecties op welzijn en welbevinden en intervisie. Centraal in deze cyclus staat het persoonlijk ontwikkelplan (POP). Ook het aspect functioneren en beoordelen is als speerpunt voor het schooljaar 2020-2021 aangemerkt, waarbij met name het te gebruiken instrumentarium onder de loep genomen zal worden.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim binnen Pallas is in 2019 gedaald naar 6,6% (2018: 7,3%, 2017: 5,7%, 2016: 6,0%). Dit ligt boven het landelijk gemiddelde ziekteverzuim van 5,9% in het PO in 2018.

Inzake het vervangen van zieke medewerkers hebben de Pallascholen sinds schooljaar 2016-2017 flex-medewerkers in dienst. Dit zijn medewerkers die niet-ingeroosterd zijn en die ingezet worden bij vervanging bij ziekte of verlof. Zo heeft elke school een kleine eigen ‘vervangingscapaciteit’ die, als er geen vervanging gevraagd wordt, ingezet wordt ter versterking van het onderwijs.

De ervaringen met de inzet van flex-medewerkers als vervangerspool zijn dermate positief, dat een aantal scholen heeft besloten om de flex-formatie uit te breiden. Zodoende kan er een interessantere vacature aangeboden worden (deze heeft immers een hogere omvang), doet een nieuwe medewerker de nodige ervaring op in het (vrijeschool)onderwijs en kan worden geanticipeerd op de groei van de school én de uitstroom van leerkrachten.

Per 1 januari 2019 is Pallas volledig eigen risicodragers bij het Vervangingsfonds. In 2018 waren de eerste 42 ziekte-dagen voor rekening en risico van Pallas. Bij een vervanging langer dan 42 dagen waren de kosten (deels) declarabel bij het Vervangingsfonds. Om het eigen risico voor ziektevervangings bij een school op te vangen, is er naast de aanwezige en in de formatiebegroting opgenomen flex-formatie rekening gehouden met een vervangingsbehoefte van 3% van de formatie. De overige ziektevervangings wordt geacht opgevangen te kunnen worden met de flex-formatie. Eind 2019 is er een globale raming gemaakt van het financiële effect van het besluit om eigen risicodragers te worden. Aangezien vervanging van ziekte deels wordt opgevangen door de inzet van flex-formatie, is de daadwerkelijke omvang van de kosten voor ziektevervangings niet volledig zichtbaar. Rekening houdend met een aantal aannames kan de voorzichtige conclusie worden getrokken dat in 2019 het eigenrisicodragerschap neutrale financiële gevolgen liet zien.

Gevoerd beleid betreffende de beheersing van uitkeringen na ontslag (wachtgeld PO)

Op het moment dat er zich een vacature voordoet, stellen we vast of er in de frictie dan wel uit de eigen wachtgelders met herbenoemingsverplichting een benoembare kandidaat is of komt. Indien dit het geval is, geeft de bestuurder de kandidaat en schoolleider opdracht een gesprek te voeren met de intentie tot plaatsing. Schoolleider/sollicitatiecommissie en kandidaat voeren een gesprek en maken hiervan een verslag dat, na ondertekening, verzonden wordt aan de bestuurder. Het traject duurt maximaal 14 dagen. Wanneer het traject op basis van verplichte mobiliteit niet tot vervulling van de vacature leidt, geeft de bestuurder het stafbureau opdracht intern te gaan werven op basis van vrijwillige mobiliteit alsmede om de vacature na 1 week ook extern uit te zetten. In 2019 zijn er geen eigen wachtgelders met herbenoemingsverplichting benoemd. Er is in 2019 voor € 9.000 aan uitkeringskosten bij ons in rekening gebracht door DUO.

Verlaging werkdruk

Vanaf het schooljaar 2018-2019 worden er extra middelen beschikbaar gesteld voor de verlaging van de werkdruk. Pallas heeft in dit kader een bedrag van (gemiddeld over het kalenderjaar 2019) € 186,07 per leerling ontvangen. Het budget wordt beschikbaar gesteld als onderdeel van de toekenning voor personeel- en arbeidsmarktbeleid. In het kalenderjaar 2019 was er voor de verlaging van de werkdruk een budget beschikbaar van € 586.000. De schoolleiders van de Pallascholen zijn over de wijze van besteding van deze middelen met het team in gesprek gegaan. Samen is bepaald welke besteding het meeste bijdraagt aan een verlaging van de werkdruk. Voor iedere school is er vervolgens een bestedingsplan opgesteld, waarbij rekening is gehouden met de eventuele verplichtingen die in het schooljaar 2018-2019 al waren aangegaan in dit kader. Het plan is geaccordeerd door de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad. De bestedingsplannen gaan uit van een volledige besteding van de beschikbare middelen. De besteding van de middelen is (volgens de plannen) als volgt.

- Personeel	€ 555.000
- Materieel	€ 17.000
- Professionalisering	€ 0
- Overige	€ 4.000
Totaal	€ 576.000

Aangezien het budget is verhoogd nadat de bestedingsplannen tot stand zijn gekomen, is voor een (klein) deel van de beschikbare middelen geen plan opgesteld. Zoals uit het overzicht blijkt, hebben de meeste scholen gekozen voor personele uitbreiding. Hierbij is te denken aan extra inzet van de intern begeleider, conciërge, administratieve ondersteuning, inzet van onderwijsassistenten en leerkrachten. Op dit moment (mei 2020) zijn schoolleiders weer met hun team in gesprek om tot een plan voor het schooljaar 2020-2021 te komen. De middelen die op schoolniveau beschikbaar zijn voor de verlaging van de werkdruk, worden derhalve niet ingezet voor een extra impuls op het vlak van professionalisering. Stichting Pallas hecht veel waarde aan de professionalisering van haar medewerkers en heeft hier ook in 2019, op stichtingsniveau, flink geïnvesteerd.

Professionalisering

Medewerkers hebben verschillende mogelijkheden in het kader van professionalisering. Jaarlijks stelt Stichting Pallas middelen beschikbaar middels de Pallas lerarenbeurs (uitgaven in 2019: € 48.000). Medewerkers die nog geen ervaring hebben in het vrijeschoolonderwijs, volgen een BVO-cursus bij de Hogeschool Leiden (€ 51.000). Daarnaast hebben scholen een eigen scholingsbudget, waar individuele medewerkers, na afstemming met de schoolleider, gebruik van kunnen maken (€ 191.000 waarvan € 31.000 t.b.v. zij-instromers). In 2019 is een zestal schoolleiders met de schoolleidersopleiding begonnen (€ 30.000). Tenslotte kunnen scholen inzetten op teamscholing of ondersteuning door o.a. de schoolbegeleidingsdienst op het moment dat de onderwijskwaliteit hierom vraagt. In totaal is er ca. € 344.000 geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering.

Overige personele zaken, puntsgewijs

- De invulling van reguliere vacatures verliep in 2019 volgens een strak regime waarbij voor elke vacature steeds de mogelijke inzet van eigen wachtgelders is onderzocht en daar waar van toepassing is opgevolgd. Ook werd steeds onderzocht of er verplichtingen bestonden naar een samenwerkingsverband voor passend onderwijs.
- De verdeling van het personeel met betrekking tot inschaling en functiegebouw wordt in de schoolbegrotingen tot uitdrukking gebracht. Bij samenvoeging van de 17 schoolbegrotingen en de 2 bovenscholse begrotingen ontstaat inzicht in de beschikbare formatie voor de komende begrotingsjaren.
- Bij uitkeringen na ontslag is terughoudend gehandeld op basis van de door het Participatiefonds gehanteerde outplacementbedragen om de werknemer te begeleiden naar ander werk.
- In 2019 faciliteerde Pallas netwerken van specialisten, bijvoorbeeld IB-ers en kleuterleerkrachten.
- De vakbonden hebben de medewerkers in het primair onderwijs diverse malen opgeroepen om te gaan staken. Deze staking hield verband met de te hoge ervaren werkdruk en de (in vergelijking met de scholen in het VO) te lage salarissen in het PO. Bij Pallas hebben de medewerkers in groten getale gehoor gegeven aan de oproep om te gaan staken.

2.4. Onderwijs

Schoolplan

In 2019 gaven de scholen uitwerking aan hun (met een jaar verlengde) schoolplan 2015-2019.

Alle schoolplannen kennen een Pallas deel en een schoolspecifiek deel. Het Pallas deel beschrijft onder andere het stichtingsbrede beleid in personeel, financiën en onderwijs.

Leeropbrengsten

Op stichtingsniveau zijn de opbrengsten door middel van een tweetal opbrengstmonitors in kaart gebracht. Hierbij wordt verwezen naar paragraaf 2.2. Kwaliteitsbeleid.

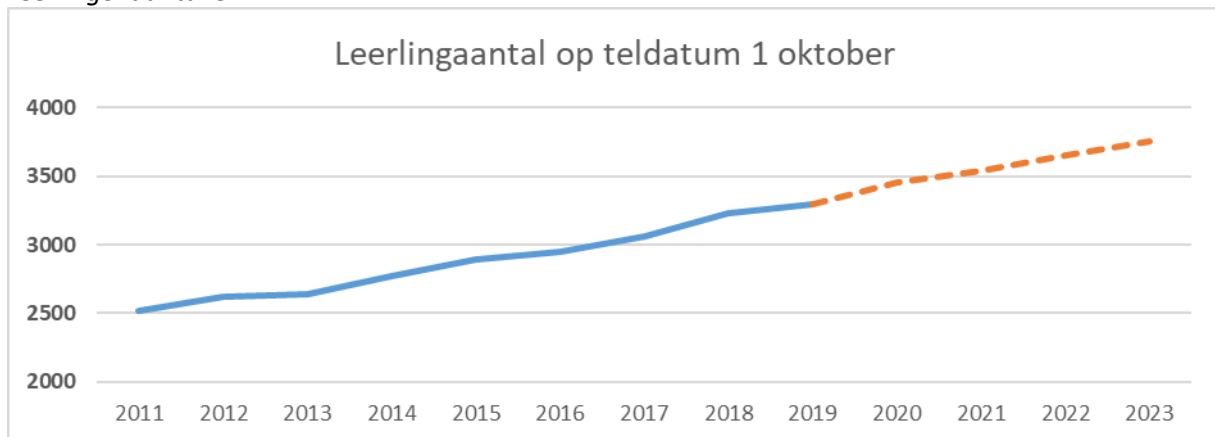
Analyse toetsgegevens

Op stichtingsniveau heeft er geen analyse van de toetsgegevens plaatsgevonden, aangezien er geen (stichtingsbrede) aanleiding voor was. Op schoolniveau vindt deze analyse, in zijn algemeenheid door de intern begeleider, plaats na afname van de toetsen. De analyse wordt besproken met de leerkracht en er wordt zo nodig een handelingsplan (individueel of op groepsniveau) opgesteld.

Zelfevaluatie en review

Voor dit onderwerp wordt verwezen naar paragraaf 2.2. Kwaliteitsbeleid.

Leerlingenaantallen

Op basis van de huidige Pallascholen

Jaar	aantal	index
2011	2.514	100
2012	2.618	104
2013	2.643	105
2014	2.766	110
2015	2.888	115
2016	2.951	117
2017	3.058	122
2018	3.234	129
2019	3.298	131

In 2011 werd het vrijwel gelijkblijvende leerlingenaantal gezien als een onverwacht succes, gezien het feit dat de Pallascholen in krimpregio's werken. In 2012 heeft deze positieve tendens zich voortgezet door een absolute groei met 104 leerlingen. Deze groei blijft aanhouden. Pallas groeit en het marktaandeel stijgt. Om dit grotere leerlingenaantal op te vangen is in 2019 ook het aantal klassen gegroeid met 14 klassen tot een totaal van 153 klassen. Het aantal kleuterklassen is met 7 toegenomen.

Ontwikkeling klassengrootte

teldatum	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
gem. klassengrootte	23,0	23,9	23,7	23,8	23,4	23,4	21,6
gem. klas 1 t/m 6	23,6	25,6	26,1	20,2	24,9	25,1	23,7
gem. kleuterklas	22,1	20,7	18,6	19,6	20,4	20,1	17,9

Uit de tabel is af te leiden dat de toename van het aantal klassen ervoor heeft gezorgd dat de gemiddelde klassengrootte aanzienlijk is afgenomen, met name bij de kleuterklassen. Er wordt bij de formatie van de kleuterklassen vóór aanvang van het schooljaar rekening gehouden met een (aanzienlijke) instroom gedurende het schooljaar, zodat de bezetting van de kleuterklassen op peildatum 1 oktober nog gering is.

Prestatiebox PO

Ook in 2019 vielen Pallas van overheidswege projectgelden toe, € 614.000, die in gezamenlijkheid de Prestatiebox worden genoemd. De gelden zijn toegekend ten behoeve van de realisatie of versterking van projecten en initiatieven rondom verschillende thema's:

- Professionalisering medewerkers	€ 344.000
- Cultuureducatie (muziek, toneel, jaarfeesten)	€ 50.000
- Onderwijsverbetering middels inzet schoolbegeleiding	€ 83.000
- Versterking sociaal klimaat op leerlingniveau	€ 19.000
- Lectoraat Hogeschool Leiden	€ 5.000
- Euritmie	€ 113.000

Samenwerkingsverbanden (SWV)

Alle Pallasscholen maken deel uit van een regionaal samenwerkingsverband in het kader van Passend Onderwijs. Binnen de verbanden kennen de Pallasscholen als vrijescholen een eigen profiel, in het bijzonder ten aanzien van de interventies bij een zorgvraag en leer- ontwikkelvraagstukken, de bestuurlijke vertegenwoordiging en de inzetbaarheid van personeel dat niet verbonden is met het vrijeschool-gedachtengoed.

Vanuit een aantal samenwerkingsverbanden wordt aan de scholen de vraag gesteld om verantwoording af te leggen over de aan de scholen overgedragen middelen. Op dit moment krijgen we nog niet van alle samenwerkingsverbanden deze vraag en hebben het verzoek om verantwoording dan ook nog niet op stichtingsniveau opgepakt. Schoolleiders leggen zelf verantwoording af aan de samenwerkingsverbanden, dit vaak in de vorm van een activiteitenoverzicht en/of een financieel overzicht. Voor het afleggen van verantwoording is meestal een format beschikbaar, dat voor ieder samenwerkingsverband anders kan zijn. Het samenvoegen van deze verantwoordingen op Pallasniveau is derhalve niet of nauwelijks mogelijk. De verantwoording wordt afgelegd aan het betreffende SWV, wat voor hen weer een onderlegger vormt voor de (op te stellen) jaarrekening. Deze jaarrekening op het niveau van het SWV wordt gecontroleerd door een externe accountant, zodat op dit (decentrale) niveau de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van de middelen kan worden vastgesteld. Aangezien de jaarrekening van het SWV specifiek kan ingaan op de realisatie van de doelstellingen die voor het betreffende SWV gelden, zouden wij ons de vraag kunnen stellen of het daarnaast nog zinvol is om in het verslag van Stichting Pallas in te gaan op de doelrealisatie aangaande de 15 regio's waarin onze scholen vertegenwoordigd zijn. Vanaf 2020 zullen we -daar waar wenselijk- de kosten die verband houden met Passend Onderwijs voorzien van een projectcode in de financiële administratie, zodat het voor de scholen eenvoudiger is om een kwantitatieve verantwoording op te stellen. In 2019 hebben wij vanuit het SWV een bate ontvangen van ca. € 807.000 op stichtingsniveau, dat is zo'n 3,8% van de totale baten. Over 2019 hebben wij € 598.000 ontvangen vanuit de Samenwerkingsverbanden voor de basisondersteuning, € 69.000 voor arrangementen en € 140.000 voor projecten/incidentele toekenningen. De middelen voor de basisondersteuning hebben bijgedragen aan de versterking van het onderwijsproces, zoals ondersteuning van leerkrachten door de intern begeleider en inkoop van ondersteunende materialen en diensten. Arrangementen hebben veelal geleid tot individuele begeleiding van de leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Incidentele toekenningen bestaan vaak ook uit afrekeningen over voorgaande jaren, deze middelen zijn in dat geval toe te wijzen aan de basisondersteuning en worden dienovereenkomstig aangewend. Tenslotte, in 2019 zijn er voor projecten middelen toegekend vanuit de SWV'en, bijvoorbeeld voor hoogbegaafdheid. Binnen alle Pallasscholen hebben medewerkers zich verder geprofessionaliseerd op dit vlak.

Onderwijsachterstanden

Met ingang van het schooljaar 2019-2020 wordt het geld voor de bestrijding van onderwijsachterstanden verdeeld volgens een nieuwe regeling, deze is in de plaats gekomen van de gewichtenregeling. Vier van onze scholen kregen op basis van deze (oude) gewichtenregeling middelen ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Aangezien de scholen geen recht op middelen hebben op grond van de nieuwe regeling, is er een overgangperiode (van 4 jaar) van toepassing. In 2019 hebben wij in dit kader € 40.000 ontvangen. De gelden die door OCW ter beschikking worden gesteld aan de vier scholen, komen volledig ten goede aan de betreffende school; er vindt geen herverdeling plaats aangezien deze middelen geen deel uitmaken van onze allocatiesystematiek. De middelen zijn volledig opgenomen in de begroting van de scholen en worden, op aangeven van de schoolleider, voor onderwijsdoeleinden ingezet.

Klachten

Pallas werkt met een klachtenprocedure en is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie. Bij de procesgang bij klachten kunnen mensen zich wenden tot de Pallasvertrouwenspersoon. In 2019 konden de klachten grotendeels door de bestuurder en/of vertrouwenspersoon worden afgehandeld. In 2019 is er 1 klacht door de landelijke commissie in behandeling genomen en van een advies voorzien. In alle gevallen heeft de bestuurder de betreffende klachten gemeld bij de Raad van Toezicht en de GMR. De vertrouwenspersoon maakte over 2019 zijn jaarverslag dat de bestuurder deelde met Raad van Toezicht en GMR. Sinds eind 2019 maken wij gebruik van een externe voor het onderzoek naar de ingediende klacht. Het rapport en het gesprek daarover met de klager blijft de verantwoordelijkheid van de bestuurder.

2.5. Huisvesting

Alle scholen hadden in 2019 een adequate huisvesting. Op vrijwel alle scholen is ten laste van het private vermogen in het verleden extra in gebouwen geïnvesteerd. Zo heeft bijna elke school peuter-, klaslokalen en/of een toneelzaal. Bij een aantal scholen zijn er extra lokalen gebouwd die, bij voldoende aantal leerlingen, alsnog door de gemeente vergoed worden. De boekwaarde van de gebouwen en terreinen bedraagt € 5.037.000. Onderdeel hiervan is € 3.243.000 voor de volledig doorgedecentraliseerde gebouwen in Nijmegen waarvoor jaarlijks een vergoeding wordt ontvangen. De scholen worden onderhouden op basis van meerjarenonderhoudsplannen (MOP). Jaarlijks wordt op basis van die plannen de voorziening onderhoud aangevuld om op termijn adequate huisvesting te borgen. De voorziening onderhoud bedraagt eind 2019 € 2.931.000.

De doorgaande groei van de Pallascholen en de staat van onderhoud van enkele gebouwen maakte dat de huisvesting in 2019 hoog op de agenda stond. Te noemen valt:

- Gemeente Maastricht heeft bij de Bernard Lievegoedschool ter overbrugging 2 noodlokalen op het voorplein geplaatst. Voor komend schooljaar zal de school ruimte krijgen in het naastgelegen pand waar nu een kinderopvang gehuisvest is. Er zijn gesprekken gaande over een andere locatie in de toekomst, waarbij ook het voortgezet vrijeschoolonderwijs betrokken zal zijn.
- In Roermond zijn 3 klassen ondergebracht bij het voortgezet vrijeschoolonderwijs van Bisschoppelijk College Broekhin. Er zijn gesprekken gaande om gezamenlijk met de kinderopvang Istia, Christophorus en de vrijeschoolroute van Bisschoppelijk College Broekhin één gebouw te betrekken om zo een vrijeschool van 0-18 jaar vorm te geven.
- Pallas kwam met de gemeente 's-Hertogenbosch tot overeenstemming inzake vernieuwbouw en uitbreiding van De Driestroom op de huidige locatie. Een en ander kreeg zijn beslag in 2017-2018. Inmiddels zijn er opnieuw gesprekken met de gemeente vanwege de grote toestroom van leerlingen met (opnieuw) ondercapaciteit tot gevolg.
- Pallas kwam met de gemeente Tilburg tot overeenstemming inzake uitbreiding van de Tiliander op de huidige locatie. In 2019 zijn er 4 lokalen gerealiseerd en in gebruik genomen.
- Pallas kwam met de gemeente Rosendaal niet tot overeenstemming inzake een nieuwe locatie voor De Zilverlinde. Deze school blijft vooralsnog op de huidige locatie. Er zijn gesprekken met de gemeente om

tot renovatie van het gebouw over te gaan. De gesprekken over doordecentralisatie zijn ook nog gaande.

- Voor de Zwaneridder in Wageningen is er ingestoken op nieuwbouw, de gemeenteraad heeft hier in 2020 een positief besluit over genomen.
- In het schooljaar 2020-2021 start Helianthus in Heerlen met een aantal klassen op een nevenlocatie.
- De plannen voor renovatie van het gebouw van Rudolf Steiner Educare in Venlo zijn verder in detail uitgewerkt.
- De aanpassing aan het gebouw van de Vuurvogel in Ede, in het kader van het project 'van het gas af', zal in 2020 een aanvang krijgen.
- Het gebouw in Uden waar de Zevenster in is gehuisvest, is eigendom van een woningbouwvereniging. Zij willen het eigendom graag overdragen, hier worden in 2020 gesprekken over gevoerd met de gemeente en de woningbouwvereniging.
- De plannen bij Vrijeschool Brabant in Eindhoven tot uitbreiding van de school zijn opnieuw onderwerp van gesprek met de gemeente Eindhoven en de Stichting Istia.

Ook in 2019 was er aandacht voor duurzaamheid. Zo voldoet het vernieuwde gebouw van de Driestroom aan de BENG²-normen. Bij de Strijene zijn zonnepanelen geplaatst. Momenteel zijn 12 scholen voorzien van een dergelijke installatie. Ook in 2020 wordt bekeken of de andere, daarvoor geschikte, scholen van zonnepanelen kunnen worden voorzien. De Vuurvogel zal op korte termijn van het gas afgekoppeld zijn. Bij (ver)nieuwbouwprojecten en renovaties wordt het aspect duurzaamheid expliciet meegenomen in de planvorming.

2.6. Financiën

Over het verslagjaar 2019 bedraagt het exploitatieresultaat + € 74.000 en bedraagt het verschil met de begroting + € 440.000. Er vindt dus een toevoeging aan het eigen vermogen plaats. Uit de meerjarenbegroting blijkt dat onze (financiële) continuïteit gewaarborgd blijft. De jaarrekening 2019 geeft het volgende beeld (afgerond op € 1.000).

	Realisatie	Begroting	Realisatie
	<u>2019</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Baten			
Rijksbijdragen	19.891.000	18.715.000	18.029.000
Overige overheidsbijdragen	264.000	253.000	280.000
Overige baten	<u>1.208.000</u>	<u>1.084.000</u>	<u>1.128.000</u>
Totaal baten	21.363.000	20.052.000	19.437.000
Lasten			
Personeelslasten	17.762.000	17.043.000	16.531.000
Afschrijvingen	462.000	451.000	370.000
Huisvestingslasten	1.225.000	1.105.000	997.000
Overige lasten	<u>1.836.000</u>	<u>1.816.000</u>	<u>1.701.000</u>
Totaal lasten	21.285.000	20.416.000	19.598.000
Saldo baten en lasten	78.000	364.000-	161.000-
Financiële baten en lasten	<u>4.000-</u>	<u>3.000-</u>	<u>2.000-</u>
Exploitatieresultaat	74.000	367.000-	163.000-

² Bijna Energie Neutrale Gebouwen

Analyse realisatie 2019 versus begroting

De exploitatiecijfers laten een groei zien die gefinancierd wordt uit hogere inkomsten in combinatie met een strakke bedrijfsvoering van Pallas. Hierbij wordt gericht geïnvesteerd in de kwaliteit van ons onderwijs onder andere middels (interne en externe) professionalisering.

Rijksbijdragen (+ € 1.176.000), belangrijkste verschillen met de begroting:

- Lumpsumbekostiging personeel	€ 335.000 (indexering)
- Groeibekostiging personeel en materieel	€ 136.000 (meer instroom van leerlingen)
- P&A-budget	€ 157.000 (indexering en verhoging werkdrukmiddelen)
- Bijzondere aanvullende bekostiging 2019	€ 321.000 (tegemoetkoming cao-afspraken)
- Ov subsidies (o.a. lerarenbeurs, zij-instroom)	€ 76.000 (meer aanvragen)
- Samenwerkingsverband	€ 123.000 (meer projectgelden/arrangementen)

In de maand december is er in het kader van het convenant lerarentekort een bedrag van € 321.000 toegekend. Hier staan echter nog geen uitgaven tegenover; de hiermee verband houdende eenmalige uitkering aan medewerkers is in februari 2020 uitbetaald. Hierdoor wordt het resultaat in positieve zin beïnvloed (en het resultaat over 2020 in negatieve zin). Deze middelen zijn in de jaarrekening in een bestemmingsreserve opgenomen, aangezien hier een (korte termijn) verplichting tegenover staat.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies (+ € 10.000), belangrijkste verschillen:

- Gemeentelijke bijdragen	€ 9.000 -/- (projecten gemeenten)
- Overige overheidsbijdragen	€ 19.000 (subsidie houtpelletkachel)

Overige baten (+ € 124.000), belangrijkste verschillen:

- Verhuur/medegebruik	€ 17.000 (m.n. medegebruik kinderopvang)
- Detachering personeel	€ 34.000 (m.n. detachering SWV Tilburg)
- Ouderschenken	€ 51.000 (hoger leerlingaantal, bedrag per leerling hoger)
- Ouderbijdragen	€ 14.000 (o.a. maaltijdbijdragen)
- Overige baten	€ 9.000 (m.n. promotiebeurs, 1 ^e inrichting, Wtl)

Personeelslasten (+ € 718.000), belangrijkste verschillen:

- Lonen -/- uitkeringen	€ 356.000 (meer personeel, hogere GPL, onttrekking voorziening)
- Loonkosten derden	€ 223.000 (meer inhuur, zowel OP als DIR)
- Onderzoeken/begeleidingsdienst	€ 15.000 -/- (lagere uitgaven a.g.v. mantelovereenkomst)
- Dotatie personele voorzieningen	€ 48.000 (niet begroot, saldo dotatie/onttrekking - € 26.000)
- Scholing	€ 86.000 (te laag begroot)
- Arbo-dienstverlening	€ 49.000 (hogere frequentie spreekuren, diverse interventies)
- Personeel- en arbeidsmarktbeleid	€ 22.000 (o.a. attenties/uitjes personeel)
- Overige personele lasten	€ 50.000 -/- (o.a. minder assessments)

Er is ca. 9 fte meer ingezet dan begroot. Meer dan de helft (5 fte) wordt veroorzaakt door een hogere behoefte aan vervanging wegens ziekte. De resterende overschrijding wordt grotendeels gedekt door niet begrote toekenningen vanuit UWV (o.a. tegemoetkoming vervanging zwangerschapsverlof), SWV (projecten/arrangementen) en DUO (groeibekostiging, lerarenbeurs, zij-instroom). In 2019 is er bij één van onze scholen het gehele jaar een interim-schoolleider werkzaam geweest, dit heeft een overschrijding van het budget 'loonkosten derden' tot gevolg gehad van € 88.000. Daarnaast is er bij diverse scholen meer uitgegeven aan schoonmaakdiensten. Ook is er op diverse scholen inhoudelijke ondersteuning ingehuurd (bijv. vakleerkrachten gymnastiek of ondersteuning aan leerlingen), vaak ter verlaging van de werkdruk van leerkrachten.

Afschrijvingen (+ € 11.000)

In de loop van 2019 is een tweetal verbouwingen (financieel) afgerond, het betreft Tiliander in Tilburg en de Driestroom in Den Bosch. Dit heeft tot gevolg dat vanaf dat moment de afschrijvingen een aanvang gaan nemen. Deze afschrijvingen zijn niet volledig in de begroting opgenomen.

Huisvestingslasten (+ € 120.000), belangrijkste verschillen:

- Dagelijks onderhoud	€ 26.000 (te laag begroot)
- Tuinonderhoud	€ 26.000 (o.a. meerkosten aanleg schoolplein Meander)
- Energie en water	€ 15.000 (hogere uitgaven elektra en gas)
- Heffingen	€ 41.000 (betaling OZB Meander 2017-2019)
- Dotatie onderhoudsvoorziening	€ 15.000 (aanvulling voorziening de Zevenster)

Overige lasten (+ € 20.000), belangrijkste verschillen:

- Inventaris en apparatuur	€ 11.000 (o.a. kleine aanschaffingen tbv o.a. eerste inrichting)
- ICT-licenties en verbruikskosten	€ 29.000 (o.a. inzet ICT SGVVS)
- Wervingskosten	€ 16.000 (o.a. werving RvT-lid en schoolleider)
- Representatiekosten	€ 17.000 -/-
- Schoolse activiteiten	€ 42.000 -/-
- Abonnementen	€ 29.000 (o.a. bijdrage bibliotheek, GOVAK-bijdrage)
- Verbruiksmateriaal onderwijs	€ 22.000 -/-
- Kopieerkosten	€ 29.000

Het verschil tussen de begroting (-/- € 367.000) en realisatie (+/+ € 74.000) bedraagt + € 440.000.

Het financieel resultaat over 2019 wordt echter in grote mate beïnvloed door een aantal incidentele posten, dit zowel aan de baten- als aan de lastenkant. De volgende posten kunnen, in grote lijnen, als incidenteel worden aangemerkt.

Baten

Rijksbijdrage personeel	€ 99.000 (indexering over voorgaand kalenderjaar)
Verhoging middelen werkdrukverlaging	€ 88.000 (uitwerking convenant)
Bijzondere aanvullende bekostiging 2019	€ 321.000 (tegemoetkoming cao-afspraken dec'19)
Groeibekostiging personeel en materieel	€ 136.000 (hogere vergoeding dan begroot)
Lerarenbeurs/zij-instroom	€ 76.000 (meer aanvragen, projectgelden)
Rijksbijdrage SWV	€ 209.000 (projectgelden/arrangementen)
Totaal incidentele baten	€ 929.000

Lasten

Meerinzet personeel	€ 363.000 (hogere netto-inzet dan begroot)
Loonkosten derden	€ 223.000 (meer inhuur dan begroot)
Huisvestingslasten	€ 62.000 (eenmalige uitgaven plein en OZB voorgaande jaren)
Totaal incidentele lasten	€ 648.000

Er zou derhalve gesteld kunnen worden dat het resultaat met een bedrag van +/+ € 281.000 beïnvloed wordt door incidentele posten. Dit betekent dat het resultaat inzake de reguliere bedrijfsvoering (€ 74.000 - € 281.000 =) -/- € 207.000 bedraagt; dit is € 160.000 positiever dan begroot.

Investerings en financieringsbeleid

In 2019 is voor een bedrag van € 621.000 geïnvesteerd (2018 € 1.042.000), er was een uitgave begroot van € 1.840.000. Het verschil wordt veroorzaakt door met name bouwactiviteiten die later zijn gestart dan was gepland. De investeringen in 2019 betroffen voor een groot deel (47%) investeringen in gebouwen/verbouwingen. Wanneer tot renovatie van een schoolgebouw wordt besloten, verwachten gemeenten steeds vaker een eigen bijdrage vanuit het schoolbestuur. Aangezien het vaak oudere gebouwen zijn en er de laatste jaren aan deze gebouwen minder uitgaven zijn gedaan aan groot onderhoud, kan de opgebouwde voorziening onderhoud vaak deels gebruikt worden ter dekking van deze eigen bijdrage. Ook is er vermogen opgebouwd uit private middelen, dat aangewend kan worden voor dergelijke investeringen. Voor

de eerste inrichting van de school zijn er middelen beschikbaar voor 't Kleurenbos, de Zwaneridder en Christophorus. Deze middelen zijn beschikbaar gesteld door gemeenten. Ook in inventaris en apparatuur is er veel geïnvesteerd, voor een bedrag van € 332.000 (2018: € 308.000). De investering is met name uitgegeven aan nieuw meubilair, een uitbreiding van het aantal klassen zal ook gepaard moeten gaan met de inrichting ervan. Voor het doen van investeringen hoeven geen leningen te worden afgesloten.

Bestemming resultaat

Het publieke exploitatieresultaat wordt in 2019 vooral bepaald door groei en is beïnvloed door incidentele baten en lasten. Het private resultaat is bepaald door de zogenaamde onrechtmatige uitgaven over het jaar 2019 (leerlingenvervoer, huur en afschrijvingskosten investering schoolgebouw) ad € 85.000 in mindering te brengen op de bestemmingsreserve privaat (overige). Vanuit de publieke middelen worden de private baten, i.c. de ouderschenken, voor eenzelfde omvang toegerekend aan deze private bestemmingsreserve. Per saldo blijft hierdoor de bestemmingsreserve privaat (overige) van gelijke omvang. Hieruit volgt per saldo een toevoeging aan het publieke vermogen van € 74.000 en aan de private bestemmingsreserve (overig) van € 0. Met ingang van 2019 zal het vermogen dat is opgebouwd vanwege de boekwinst op de verkoop van het schoolgebouw in Nijmegen als bestemmingsreserve in de jaarrekening worden opgenomen. Dit deel van het vermogen (ad € 1.387.000) is immers niet ontstaan vanwege het uitvoeren van (reguliere) bedrijfsvoering. Op het moment dat het gebouw moet worden gerenoveerd, kan deze bestemmingsreserve (deels) vrijvallen. Tenslotte zullen ook de middelen die onderwijsbesturen in december 2019 hebben ontvangen ter dekking van de cao-afspraken (€ 321.000) in een bestemmingsreserve worden opgenomen. De hiermee verband houdende salarismaatregelen zijn immers in februari 2020 uitbetaald en kunnen alsdan (deels) gedekt worden uit deze bestemmingsreserve in 2020.

Financiële positie op balansdatum

	31-12-2019	31-12-2018
Materiële vaste activa	6.033.000	5.874.000
Financiële vaste activa	52.000	189.000
Vlottende activa	5.997.000	5.738.000
Totaal activa	12.082.000	11.802.000
Eigen vermogen	6.297.000	6.223.000
Voorzieningen	3.132.000	2.775.000
Kortlopende schulden	2.653.000	2.803.000
Totaal passiva	12.082.000	11.802.000

Activa

Materiële vaste activa (+ € 159.000 ten opzichte van verleden jaar)

De boekwaarde van de materiële vaste activa is gestegen door de relatief hoge omvang van de investering in gebouwen/verbouwingen. Daarnaast is er relatief veel geïnvesteerd in meubilair. Het aantal klassen is in één schooljaar met 14 gegroeid. Deze klassen zijn (grotendeels) voorzien van nieuw meubilair. Het bedrag dat aan het begin van 2019 op de balans stond onder de post 'in uitvoering' is vanwege het gereedkomen van (bouw)projecten nagenoeg afgewikkeld per jaareinde.

Financiële vaste activa (- € 137.000)

De komende jaren vallen er nog 3 tranches vrij (van ieder € 26.000) van een vordering op Istia. Deze vordering is opeisbaar als er wordt voldaan aan de afgesproken solvabiliteits- en liquiditeitseisen. Na het vaststellen van

de jaarrekening 2019 zal de derde tranche aan Pallas worden voldaan. Onder de FVA zijn twee tranches opgenomen, aangezien deze na 2020 betaalbaar gesteld zullen worden. Als langlopende vordering was in de jaarrekening 2018 een vordering van € 111.000 in verband met door Pallas betaalde transitievergoedingen opgenomen. Er zijn in de loop van de afgelopen jaren een tiental medewerkers uit dienst gegaan. De aan hen uitbetaalde transitievergoeding zal hoogstwaarschijnlijk in 2020 aan ons worden voldaan en is derhalve onder de kortlopende vorderingen verantwoord.

Vlottende activa (+ € 259.000)

Deze post vorderingen wordt grotendeels (66%) bepaald door de vordering op OCW. Deze vordering houdt verband met het betaalritmeverschil, deze wordt in het schooljaar 2019-2020 geheel afgewikkeld. De nog in 2020 te declareren transitievergoedingen zijn onder de overige vorderingen verantwoord. Deze vordering heeft een omvang van € 172.000. Wij achten alle vorderingen inbaar.

De liquide middelen zijn van hogere omvang dan vorig jaar (€ 583.000). Dit betekent dat we ondanks (omvang van de) de gedane investeringen, het beschikbare saldo aan liquide middelen niet hebben hoeven aan te spreken.

Passiva

Eigen vermogen (+ € 74.000)

Het eigen vermogen is met € 74.000 toegenomen als gevolg van het positieve exploitatiesaldo over 2019.

Voorzieningen (+ € 357.000)

De post voorzieningen is met name gestegen als gevolg van een hogere omvang van de voorziening groot onderhoud (€ 382.000). De voorziening is per 31 december 2019 toereikend om de uitgaven in verband met cyclisch groot onderhoud voor de komende planperiode te kunnen voldoen. Bij het opstellen van de begroting wordt rekening gehouden met de meest actuele meerjarenonderhoudsplanningen voor het bepalen van de dotatie aan de voorziening. De plannen worden regelmatig, om de vier jaar, geactualiseerd. De onttrekking aan de voorziening groot onderhoud is in 2019 veel lager uitgevallen dan begroot. Dit heeft onder andere te maken met de langdurige trajecten in het kader van bij de gemeente aangevraagde huisvestingsvoorzieningen. In afwachting van het gemeentelijke besluit rondom de huisvestingsvoorziening, gaan wij terughoudend om met het plegen van groot onderhoud aan het schoolgebouw. Een aandachtspunt is ook het tijdig uitvoeren van dergelijk onderhoud; als het in de planning voor het lopende jaar is opgenomen, is er dekking voor het uitvoeren van het onderhoud en kan de uitvoering ter hand genomen worden. Een strakkere monitoring door het stafbureau ten aanzien van dit punt lijkt zinvol en zal dan ook opgepakt gaan worden.

De voorziening jubilea is verhoogd (€ 10.000) als gevolg van een stijging van het aantal fte (van 228 naar 242 fte per jaareinde). Aan de voorziening spaarverlof heeft een onttrekking plaatsgevonden vanwege de uitdiensttreding van een medewerker met recht op dit verlof.

Kortlopende schulden (- € 150.000)

De post kortlopende schulden is lager dan verleden jaar onder andere als gevolg van het gegeven dat in de balans per jaareinde 2018 een post was opgenomen vanwege de door de gemeente Tilburg toegezegde en grotendeels ontvangen gelden in verband met de uitbreiding van het schoolgebouw van de Tiliander. Het project is inmiddels geheel afgewikkeld en niet meer als kortlopende schuld op de balans verantwoord. De kortlopende schulden die verband houden met afdrachten voor medewerkers, zoals loonheffing, pensioenen, premies sociale verzekeringen en vakantie-uitkeringen zijn hoger dan vorig jaar vanwege het grotere personeelsbestand. Een ander deel van deze balanspost betreft de (reeds toegekende, nog niet aan de baten toegerekende) vergoeding voor de eerste inrichting. Deze baten vallen vrij in overeenstemming met de omvang van de aan de eerste inrichting toe te rekenen afschrijvingskosten.

Begroting

De begrotingsopzet voor 2019 is het voortzetten van de binnen Pallas gebruikelijke begrotingssystematiek inclusief de vooruitblik voor de komende jaren op basis van een conservatieve leerlingprognose.

De begroting per school moet voldoen aan de interne eisen wat betreft buffervermogen en liquiditeit. Voldoet een school daar niet aan, dan krijgt de school een taakstelling om binnen een redelijke termijn (veelal 5 jaar) wel aan die eisen te kunnen voldoen. Omdat een aantal scholen een te hoog buffervermogen heeft, is aan hen de opdracht gegeven om te bezien of er mogelijkheden zijn om (nog) meer gericht te investeren in de kwaliteit.

Mede door de groei van de laatste jaren heeft een aantal scholen met goede resultaten een behoorlijke vermogenspositie opgebouwd. Voor de scholen is een kader voor het buffervermogen van toepassing, deze wordt gebruikt om te bepalen of de schoolbegroting wat betreft de omvang van het vermogen aan de Pallas-richtlijnen voldoet. Scholen met een buffervermogen hoger dan 50% krijgen daarbij de taakstellende opdracht planmatig te koersen op een verlaging van het buffervermogen tot een waarde van maximaal 40% (en minimaal 35%) binnen 5 jaar. Dit zal betekenen dat hun jaarbegroting een negatief resultaat gaat geven. Scholen met een buffervermogen tussen de 35% en 50% krijgen daarbij de opdracht om met hun begroting het buffervermogen minimaal op 35% te houden. Scholen met een buffervermogen tussen de 20% en 35% krijgen de taakstellende opdracht om planmatig te koersen op een verhoging van het buffervermogen tot een waarde van minimaal 35% binnen 5 jaar. Scholen met een buffervermogen lager dan 20% krijgen de taakstellende opdracht om planmatig te koersen op een verhoging van het buffervermogen tot een waarde van 35% alsmede een minimaal exploitatieresultaat te behalen van 5%.

We hebben geconstateerd dat niet bij alle scholen deze interne normen goed hanteerbaar zijn. Met name de scholen waar sprake is van investeringen in gebouwen, zoals bij de Meander in Nijmegen, hebben een lager buffervermogen, omdat bij de berekening ervan de boekwaarde van de materiële vaste activa mee wordt meegenomen (i.c. in mindering wordt gebracht). In 2020 zal opnieuw kritisch worden gekeken naar de toepasbaarheid van de (algemene) Pallas-richtlijnen met betrekking tot het buffervermogen. Hierbij zal, daar waar mogelijk en beschikbaar, rekening worden gehouden met de documentatie over kengetallen zoals deze naar verwachting door het ministerie van OCW wordt verstrekt.

Allocatiemodel

Pallasscholen hebben een eigen vermogenspositie, het behaalde exploitatieresultaat wordt toegevoegd aan het vermogen van de school bij een positief resultaat en onttrokken indien er sprake is van een negatief resultaat. De middelen worden volledig aan de scholen toegekend op basis van de beschikkingen van DUO. Bij het opstellen van de begroting wordt geraamd wat de omvang van de kosten voor staf en bestuur zullen zijn, evenals de zogenaamde gemeenschappelijke kosten. Kosten voor staf en bestuur bestaan voornamelijk uit loonkosten en bedragen 2,7% van de totale loonkosten van de stichting. De gemeenschappelijke kosten zijn bijv. kosten voor arbo-diensten, verzekeringen, juridische ondersteuning, lidmaatschappen (PO-raad, VVS), licenties (MicroSoft) en scholing (lerarenbeurs, BVO). Ter dekking van deze bovenschoolse en gemeenschappelijke kosten dragen de scholen per leerling € 405 bij. Er is een aantal solidariteitsregels van toepassing.

- De (verlof)kosten samenhangend met duurzame inzetbaarheid worden gezamenlijk gedragen. Deze kosten bedragen 2,05% van de totale loonkosten.
- Iedere school krijgt per leerling dezelfde lumpsumbijdrage personeel, er vindt dus geen correctie plaats op basis van de Gewogen Gemiddelde Leeftijd. De kleine scholentoeslag wordt wel aan de betreffende (kleine) scholen toegekend.
- De salariskosten worden tussen de scholen onderling gemiddeld; het maakt voor een school dus niet uit hoe de inschaling van bijv. een leerkracht is, deze wordt 'afgerekend' tegen een Pallas-GPL.

In het schooljaar 2020-2021 staat 'planning en controlcyclus' op de agenda van het schoolleidersoverleg. Het ligt dan in de verwachting dat het allocatiemodel hierbij ook onder de loep genomen zal worden.

Risicobeheersings- en controlesysteem

De financiële administratie en de personeels- en salarisadministratie van Pallas zijn ondergebracht bij Onderwijsbureau Twente. Samen met de medewerkers van dit bureau is de planning en control-cyclus verder

in de organisatie ingebed. De (financiële) cyclus bestaat uit achtereenvolgens een meerjarenbegroting, een kaderbrief met daarin de uitgangspunten van de begroting voor het volgende kalenderjaar plus de begroting voor bovenschoolse activiteiten, de jaarbegroting, de uitgebreide maraps en de jaarrekening. Daarnaast wordt per kwartaal de formatie bewaakt middels het standenregister waarin per locatie de actuele formatie in beeld wordt gebracht. De regie en aansturing van de cyclus ligt bij de bestuurder, met ondersteuning van de controller. Naast het gegeven dat er cyclisch en planmatig gewerkt wordt ter borging van de continuïteit, zijn er maatregelen getroffen in het kader van het borgen van een rechtmatige besteding van de middelen. Er is een procuratieregeling van toepassing en de systemen zijn ingericht op basis van een autorisatieschema. Op deze wijze is functiescheiding ook systeemtechnisch doorgevoerd.

Kengetallen

Van de financiële kengetallen liggen de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit boven de in het PO gebruikelijke signaleringswaarden, zie ook paragraaf A4 Kengetallen en grafieken. De kapitalisatiefactor ligt (net) onder de 35% en levert ook geen signalering op. Het weerstandsvermogen is lager dan de signaleringswaarde. Dit is, zoals al eerder aangegeven, het gevolg van een hoge boekwaarde van de materiële vaste activa. Een andere berekeningssystematiek van het weerstandsvermogen, waarbij de boekwaarde van de (met eigen middelen aangeschafte) gebouwen niet wordt meegenomen, levert een kengetal op dat boven de signaleringswaarde ligt. Gezien de sterke liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit achten wij onze vermogenspositie toereikend.

Treasury

Het beleid met betrekking tot treasury is in het voorjaar van 2018 vastgesteld door het College van Bestuur middels een treasurywet. Het gevoerde beleid in 2019 ten aanzien van treasury is in overeenstemming met het treasurywet en voldoet daarmee aan de geldende wet- en regelgeving.

De stichting heeft bij de Triodos bank een rekening-courant voor het betalingsverkeer. Iedere school heeft voor het lokale betalingsverkeer een rekening bij de ING. Aan de hand van de liquiditeitsbegroting en de liquiditeitsprognoses worden de liquide middelen risicomijdend bij door het bestuur aangewezen banken geplaatst. Voor niet direct benodigde gelden is er bij de Triodos bank en bij de ASN bank een rekening met direct opeisbare tegoeden. De algemene reserve van de stichting is grotendeels opgebouwd uit eigen middelen. Als gevolg van de lage rentestand op de kapitaalmarkt ontvangen we over de middelen die op spaarrekeningen zijn weggezet nauwelijks rente. Deze lage rentestand doet zich al een aantal jaren voor. In 2019 hebben we slechts € 180 ontvangen. Vanaf 2018 brengt Triodos ons rente in rekening op het moment dat het saldo op de rekening meer dan € 500.000 bedraagt. Het rentepercentage bedraagt -0,5% over het meerdere (dan € 500.000). Er wordt op toegezien dat we deze drempel zo min mogelijk overschrijden. Desondanks is er over 2019 € 1.000 (2018: € 400) betaald in dit kader. Aangezien de betaling van de subsidie een aantal dagen voor de salarisbetaling plaatsvindt, is het betalen van rente niet geheel te voorkomen. Naast deze creditrente was er sprake van € 3.500 bankkosten, zodat het financieel resultaat over 2019 +/- € 4.300 is. De debiteuren van Pallas (€ 1.379.000) zijn allen als gegoede debiteuren aan te merken. De grootste debiteur (66% van het uitstaande bedrag) betreft OCW met € 910.000 en heeft te maken met het zogenaamde betaalritmeverschil; de toekenning van de rijksmiddelen wordt niet gelijkmatig over het schooljaar uitbetaald, zodat er een vordering op OCW is op balansdatum. Daarnaast neemt de vordering in verband met de te declareren transitievergoedingen een groot deel in van de post debiteuren (12%). Wij verwachten dat alle vorderingen in 2020 zullen worden geïnd.

Contractactiviteiten en derden activiteiten

Van contractactiviteiten is bij Stichting Pallas geen sprake; wij verrichten geen werkzaamheden op contractbasis. Onder de zogenaamde derden activiteiten kan in dit verband verhuur/medegebruik en detachering worden verstaan. In 2019 hebben wij voor een bedrag van € 166.000 ontvangen aan opbrengsten verhuur/medegebruik (2018: € 151.000). Stichting Istia neemt hiervan een groot deel voor haar rekening (€ 86.000). Ook andere organisaties voor kinderopvang maken gebruik van de ruimten van Pallas (€ 49.000). Naast baten in verband met verhuur/medegebruik ontvangen we middelen voor de detachering van medewerkers. In 2019 ging het om een bedrag van € 254.000 (2017: € 239.000). Ook hier gaat het voor een groot deel om Stichting Istia (€ 158.000). Er zijn (nog) medewerkers in dienst van Stichting Pallas die

werkzaamheden verrichten voor de kinderopvang; de betreffende loonkosten worden in rekening gebracht. De grondslag hiervoor vervalt op het moment dat deze medewerkers uit dienst treden, de betreffende post wordt dus steeds geringer van omvang. We zien deze derden activiteiten niet als onze kernactiviteit en acteren derhalve niet actief om meer inkomsten in dit kader te genereren.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

De volgende risico's en onzekerheden zijn onderkend in de meerjarenbegroting 2020-2023.

Strategie

- Het nieuwe strategische plan heeft door de bestuurswissel wat vertraging opgelopen. Het gevolg is dat de uit het strategische beleidsplan voortvloeiende schoolplannen ook later verschijnen. Het risico bestaat dat de door scholen ingezette koers niet meer aansluit op de koers die de Stichting zou willen gaan varen.

Maatregelen ter verkleining van het risico: aan het begin van het schooljaar heeft er met iedere school een schooljaarplangesprek plaatsgevonden. In dit gesprek tussen de bestuurder en de schoolleider zijn de speerpunten van beleid per school besproken en vastgelegd.

Operationele activiteiten

- De kosten voor vervanging van zieken komen voor eigen rekening. Voor vervanging van zieken kunnen de flex-medewerkers ingezet worden. Op het moment dat er meer zieken zijn en er vervanging nodig is, zal dit leiden tot extra inzet van personeel.
Maatregelen ter verkleining van het risico: het ziekteverzuim is (verscherpt) onder de aandacht van het bestuur. In 2019 is bij één van de scholen waar het ziekteverzuim erg hoog is (geweest), de werkwijze rondom het verzuim nader onder de loep genomen. Tijdens het schoolleidersoverleg staat (voorkoming van) ziekteverzuim regelmatig op de agenda. Daar waar ruimte is in de begroting wordt het inzetten van meer flex-formatie expliciet overwogen.
- Notie over verzwaring van taak en opdracht zonder dat daar financiering tegenover staat.
Maatregelen ter verkleining van het risico: met ingang van 2018-2019 krijgen scholen extra middelen om de werkdruk te verlagen. Schoolleiders bespreken jaarlijks met het team op welke wijze de middelen op de betreffende school het beste ingezet zouden kunnen worden.
- Er is in de begroting rekening gehouden met een bepaalde omvang voor het inhuren van personeel voor bijvoorbeeld projecten of het oplossen van fricties. Wanneer er zich calamiteiten voordoen, zal dit bedrag mogelijk ontoereikend zijn.
Maatregelen ter verkleining van het risico: de kosten die gepaard gaan met het inhuren van personeel worden meegenomen in de maraps die vier maal per jaar verschijnen. Zodoende zijn de financiële consequenties tijdig in beeld. Er wordt alleen in uitzonderingsgevallen gebruik gemaakt van uitzendbureaus.

Financiële positie

- Over een aantal jaren zal de vereenvoudiging van de bekostiging ingevoerd gaan worden. De bekostigingsindicatoren Gewogen Gemiddelde Leeftijd en het onderscheid tussen leerlingen van 4 tot en met 7 jaar en 8 jaar en ouder zal waarschijnlijk komen te vervallen. Uitgaande van het huidige personeelsbestand en leerlingpopulatie zal dit voor Pallas een afname van de bekostiging van ruim € 400.000 tot gevolg hebben.
Maatregelen ter verkleining van het risico: zodra de wet- en regelgeving is aangepast en bekend zal zijn wanneer invoering plaats gaat vinden, zullen de effecten ervan meegenomen worden in de meerjarenbegroting. Zodoende zijn we in de gelegenheid om maatregelen te treffen om onze continuïteit te borgen.
- Notie over de structureel te lage bijdrage voor huisvesting en instandhouding.
Maatregelen ter verkleining van het risico: de (te lage) bekostiging maakt deel uit van de meerjarenbegroting, hiermee zijn de financiële gevolgen bekend en kan hierop worden geanticipeerd.

Financiële verslaggeving

- Er zijn geen risico's gedetecteerd in het kader van financiële verslaggeving.

Wet- en regelgeving

- De reguliere bekostiging wordt pas achteraf, na afloop van het schooljaar, definitief vastgesteld. Vooraf, bij de begroting, kun je hier nog niet op anticiperen.
Maatregelen ter verkleining van het risico: voor zover mogelijk worden aanpassingen van de bekostiging meegenomen bij het opstellen van de marap. Zodoende zijn afwijkingen van de begroting tijdig bekend en kan hier op worden geanticipeerd.
- De omvang van de sociale premies is ieder jaar aan wijzigingen onderhevig. Hierbij is te denken aan de afdracht van premies inzake vervangingsfonds, participatiefonds en ABP. Wijzigingen die zich voor gaan doen in dit kader zijn niet in de begroting opgenomen en vormen derhalve een risico.
Maatregelen ter verkleining van het risico: ook premieverhogingen worden meegenomen in de maraps.

Na afloop van het kalenderjaar 2019 heeft zich nog een belangrijk risico voorgedaan, namelijk (de verspreiding van) het coronavirus. Dit heeft ertoe geleid dat van medio maart tot medio mei 2020 onze scholen gesloten zijn geweest. Het belangrijkste risico voor de organisatie betreft de gezondheid van de leerlingen en het personeel. Met uitzondering van de leerlingen waarvan de ouder(s) een vitale functie bekleden, hebben de leerlingen thuis onderwijs genoten. Bij de meeste scholen was het lesprogramma een aantal dagen na het besluit om de scholen te sluiten al gereed en zijn de leerkrachten met veel inzet aan de slag gegaan met deze uitdaging die op ons pad is gekomen. De eindtoets is niet afgenomen bij de groep 8 leerlingen, ook zijn er andere toetsen niet doorgegaan. De komende periode zal moeten worden bezien in hoeverre er mogelijk leerachterstanden zijn opgelopen. We verwachten dat de coronacrisis invloed heeft op het ziekteverzuim en de benodigde investeringen in het digitaliseren van de lesmethodes. Deze risico's zijn vooralsnog niet (volledig) te kwantificeren. In de managementrapportages en de jaarrekening 2020 zal op dit aspect worden teruggekomen.

2.7. Continuïteit vanuit financieel perspectief

Pallas richt zich op de verdere versterking en groei van het primair vrijeschoolonderwijs in de eigen regio's, met een focus op een kwaliteitsverhoging van het vrijeschoolonderwijs en een verdere professionalisering van het personeel. Daarnaast is er blijvende aandacht voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering in de planning en controlcyclus. De belangrijkste bekostigingsindicator is het leerlingaantal. Het verloop van het leerlingaantal prognosticeren wij als volgt.

	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023
Aantal leerlingen	3.298	3.455	3.542	3.648	3.751

De ontwikkeling van het aantal personeelsleden is als volgt in onze meerjarenbegroting opgenomen.

	2020	2021	2022	2023
Aantal medewerkers				
Bestuur en directie	16	16	16	16
Onderwijzend personeel	189	193	198	201
Ondersteunend personeel	42	42	42	42
Totaal	247	251	256	259

Het afgelopen jaar is met name de categorie ondersteunend personeel in omvang toegenomen, met name als gevolg van inzet van de middelen voor verlaging van de werkdruk.

Dit vertaalt zich in de volgende begrote exploitatieresultaten voor de komende jaren (x € 1.000):

Exploitatierkening (* € 1.000)

Baten	2020	2021	2022	2023
Rijksbijdrage	19.915	20.423	21.062	21.585
Overige overheidsbijdragen	253	253	253	253
Overige baten	1.094	1.103	1.117	1.128
Totaal baten	21.262	21.779	22.432	22.966
Lasten				
Personeelslasten	18.181	18.661	19.220	19.588
Afschrijvingen	489	515	518	502
Huisvestingslasten	1.148	1.140	1.140	1.140
Overige lasten	1.653	1.624	1.636	1.653
Totaal lasten	21.471	21.940	22.514	22.883
Saldo gewone bedrijfsvoering	-209	-161	-82	83
Saldo financiële bedrijfsvoering	-3	-3	-3	-3
Totaal resultaat	-212	-164	-85	80

De groei zet de volgende jaren door. We verwachten de komende jaren nog tekorten. Dit heeft te maken met de t-1 bekostigingssystematiek. In de meerjarenbegroting is nog geen rekening gehouden met de wijzigingen in de bekostiging als gevolg van de invoering van de vereenvoudiging ervan. Aangezien dit grote gevolgen zal kunnen hebben voor Pallas, is het in het overzicht opgenomen resultaat over 2023 (het moment waarop waarschijnlijk de nieuwe berekeningssystematiek in werking treedt) erg flatteus. Mocht de nieuwe systematiek ertoe leiden dat er grote verschillen optreden met de oude berekeningswijze, dan zal er echter sprake zijn van een overgangsregeling van een aantal jaren.

De volgende balansposities zijn van toepassing.

Balans (* € 1.000)					
Activa	2019	2020	2021	2022	2023
Materiële vaste activa	6.033	6.796	6.800	6.458	6.061
Financiële vaste activa	52	26	0	0	0
Totaal vaste activa	6.085	6.822	6.800	6.458	6.061
Vorderingen overig	1.379	1.181	1.155	1.155	1.155
Liquide middelen	4.619	3.881	3.783	4.063	4.553
Totaal vlottende activa	5.998	5.062	4.938	5.218	5.708
Totaal activa	12.083	11.884	11.738	11.676	11.769
Passiva					
Algemene reserve (publiek)	2.996	3.105	2.941	2.856	2.936
Bestemmingsreserve cao (publiek)	321	-	-	-	-
Best. reserve huisvesting (privaat)	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387
Bestemmingsreserve privaat	1.593	1.593	1.593	1.593	1.593
Totaal eigen vermogen	6.297	6.085	5.921	5.836	5.916
Personeelsvoorziening	201	203	207	211	213
Onderhoudsvoorziening	2.931	2.931	2.931	2.931	2.931
Totaal voorzieningen	3.132	3.134	3.138	3.142	3.144
Crediteuren	319	319	319	319	319
Belastingen en sociale premies	675	683	694	708	716
Pensioenen	220	223	226	231	234
Overig kortlopend	1.440	1.440	1.440	1.440	1.440
Totaal overige passiva					
Totaal passiva	12.083	11.884	11.738	11.676	11.769

De afgelopen jaren is er fors geïnvesteerd in materiële vaste activa, met name in gebouwen. Ook in 2020 worden diverse investeringen in dit kader voorzien. De post MVA zal de komende jaren dus nog verder gaan toenemen. Dit komt ook tot uitdrukking in de omvang van de post afschrijvingen.

Het buffervermogen laat het volgende verloop zien.

Buffervermogen	2019	2020	2021	2022	2023
<i>(Eigen vermogen in relatie tot baten)</i>	29%	29%	27%	26%	26%

Het buffervermogen zal de komende jaren nog wat dalen als gevolg van de begrote negatieve exploitatiesaldi. Al eerder is opgemerkt dat de interne norm voor het berekenen en hanteren van het noodzakelijke buffervermogen bij scholen waar sprake is van investeringen in gebouwen nader zal worden bezien. Hierbij zal ook het effect ervan op het buffervermogen op Stichtingsniveau meegenomen worden.

2.8. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen voor Stichting Pallas gaat over de aandacht voor de balans tussen de mens, de aarde en scholen nu en in de toekomst. Binnen de visie van de vrijeschool staat de ontwikkeling van de mens centraal. De mens als individu maar vooral in zijn relatie tot de medemens, zijn omgeving (aarde en kosmos) en zijn toekomst. Binnen de vrijeschoolpedagogiek wordt deze kennis continu voorgeleefd, uitgedragen en in het onderwijs aangeboden. Dat vertaalt zich in de praktijk in bijvoorbeeld:

- De keuze voor verantwoorde voeding;
- Een eigen schooltuin, waarin de kinderen zelf ervaringsgericht gezonde voeding telen en verzorgen;
- Inzameling oud papier en van een papierproducent toiletpapier daarvoor terugkrijgen op de Rudolf Steiner Educare in Venlo;
- Uitgebreide scheiding in 7 afvalstromen gericht op hergebruik zoals op de Driestroom 's-Hertogenbosch;
- Zonnepanelen om elektriciteit op te wekken op scholen waar dit mogelijk is;
- Respect voor het authentieke karakter van het schoolgebouw bij de renovatie van de Meander in Nijmegen;
- Hergebruik van oude materialen bij de vernieuwbouw van de Driestroom in 's-Hertogenbosch;
- Bij renovatie van schoolgebouwen streven naar de BENG-norm;
- Gebruik van duurzame materialen, isolatie en LED-verlichting bij renovatie en verbouwingen;
- Multifunctioneel ruimtegebruik, 's morgens een klas en 's middags BSO op meerdere scholen;
- Vermindering papierverbruik door digitalisering van de administratieve processen;
- Aandacht voor de duurzame inzetbaarheid en de financiële belangen van onze (oud-)medewerkers (professionaliseringsfaciliteiten, regeling Gezond en Fit, IPAP-verzekering).

Opgesteld mei 2020 door W. Kasbergen, College van Bestuur

A2.1. Verslag Gemeenschappelijke MedezeggenschapsRaad van Stichting Pallas

Een goede schoolpraktijk zonder medezeggenschap is nauwelijks voor te stellen. De gezamenlijke inbreng in de medezeggenschapsraad (MR) van personeel en ouders bepaalt de kwaliteit van het onderwijs op school en vergroot het draagvlak van het beleid. De gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) heeft een rol bij alle aangelegenheden die van gemeenschappelijk belang zijn voor alle scholen of een meerderheid van de scholen van Pallas. In dit jaarverslag doet de GMR verslag van zijn werkzaamheden in 2019.

Voorwoord

“Stichting Pallas is een mooie samenwerking van individuele zelfstandige vrijescholen. De stichting zorgt dat de scholen ‘gezond’ blijven en op eigen wijze vorm kunnen geven aan het vrijeschool-onderwijs. Dit gebeurt tussen de MR en de schoolleider op schoolniveau en tussen GMR en bestuurder op Pallas-niveau. Ik ben onder de indruk hoe bestuurder Wanda Kasbergen op een open en kunstzinnige wijze de samenwerking binnen Pallas en de samenwerking met de GMR opzoekt.

Ik draag daar graag mijn steentje aan bij en voel me bezielde eigenaar van medezeggenschap. Om bij te dragen dat kinderen prachtig onderwijs blijven krijgen van medewerkers die in hun kracht staan.”
Okke de Groot, secretaris GMR Pallas, januari 2020

1. Organisatie GMR

De leden van de GMR worden voor 3 jaar gekozen met verkiezingen. De zittingstermijn loopt van 1 mei 2017 tot 1 mei 2020.

De samenstelling van de GMR was in 2019:

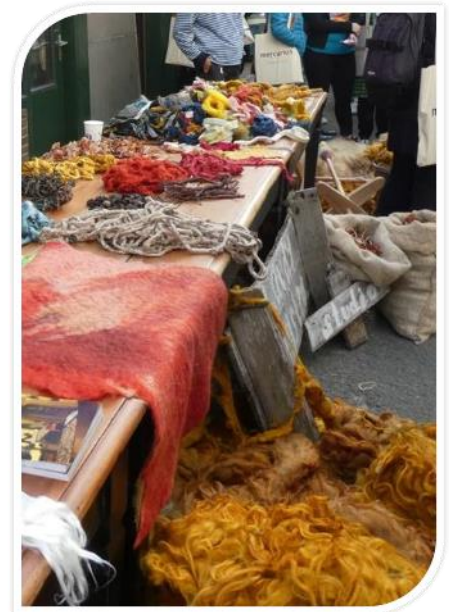
Leden personeelsgeleding:

Anja van den Bogaart - medewerker Vrije School Peelland in Helmond
Bert Cordewener - medewerker Meander in Nijmegen
Zyxcban Wolfs - medewerker Bernard Lievegoedschool in Maastricht

Leden oudergeleding:

Okke de Groot - ouder De Driestroom in 's-Hertogenbosch
Ben Schaap - ouder Zwaneridder in Wageningen

De voorzitter van de GMR is Zyxcban Wolfs en Okke de Groot is de secretaris. De verslagen van de GMR werden gemaakt door notulist Lean de Pree.

Het bevoegd gezag is de overlegpartner van de medezeggenschapsraad. Het bevoegd gezag is het college van bestuur van Pallas. Voor de MR's treedt de schoolleider op namens het bevoegd gezag. Voor de GMR is bestuurder Wanda Kasbergen de overlegpartner.

Pallas is verdeeld in drie clusters van scholen. Elk cluster van scholen kiest 1 lid voor de oudergeleding en 1 lid voor de personeelsgeleding van de GMR. Zij vertegenwoordigen de MR's in het cluster.

Cluster zuid (Bernard Lievegoedschool in Maastricht, Helianthus in Heerlen, Christophorus in Roermond, Rudolf Steinerschool in Venlo en Talander in Sittard) wordt vertegenwoordigd door Zyxcban Wolfs. Voor de oudergeleding is een vacature.

Cluster noord & west (Vuurvogel in Ede, De Zwaneridder in Wageningen, Johannesschool in Tiel, De Zilverlinde in Roosendaal, De Strijene in Oosterhout, Meander in Nijmegen, en Basisschool Tiliander in Tilburg) wordt vertegenwoordigd door Bert Cordewener en Ben Schaaap.

Cluster oost (Vrije School Peelland in Helmond, De Zevenster in Uden, De Driestroom in 's-Hertogenbosch, 't Kleurenbos in Oss en Vrije School Brabant in Eindhoven) wordt vertegenwoordigd door Anja van den Bogaart en Okke de Grootte.

2. GMR-vergaderingen

De GMR had in 2019 vijf vergaderingen en verschillende andere activiteiten:

Op **11 februari** maakte de GMR kennis met bestuurder Wanda Kasbergen en zij spraken op de vergadering mede over:

- het beleidsplan AVG (Algemene verordening gegevensbescherming),
- het Jaarverslag GMR 2018; de GMR stelt het verslag vast,
- de richtlijn extra belonen,
- het protocol grensoverschrijdend gedrag,
- de gedragscode (vrijwillige) medewerkers,
- de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld en
- de procedure zij-instroomtraject.

Op **21 mei** was een afvaardiging van de GMR te gast op een MR-vergadering.

Op **15 april** sprak de GMR op de vergadering met bestuurder Wanda Kasbergen mede over:

- het inspectiebezoek van maart en april 2019,
- het strategische beleidsplan,
- de notitie werkgeversgesprekken met bestuurder Pallas,
- de richtlijn extra belonen,
- de procedure zij-instroomtraject,
- de Pallas jaarkalender 2019-2020 en
- de BIO-gesprekkencyclus.

Op **17 juni** sprak de GMR op de vergadering met bestuurder Wanda Kasbergen mede over:

- de opbrengstmonitor voorjaar 2019,
- het bestuursverslag en jaarverslag 2018,
- de rapportage risico-inventarisatie en -evaluatie,
- het inspectierapport,
- het beleidsplan AVG (Algemene verordening gegevensbescherming),
- de richtlijn zij-instroomtraject en
- een bijeenkomst GMR en MR's in het najaar.

Op **20 september** bezocht een afvaardiging van de GMR het Waldorf100-festival.

Op **6 oktober** sprak de GMR op de vergadering met bestuurder Wanda Kasbergen mede over:

- de verspreiding van de verslagen van de GMR,
- de voorbereiding van de Pallas-beleidsdag over maatschappelijk kunstenaarschap,
- het ziekteverzuim,
- de kaderbrief 2020,
- een voorstel voor de herinrichting van de staf,
- het plan om van twee naar één arbodienst over te gaan en
- het strategisch beleidsplan 2020-2024.

Op **6 november** sprak een afvaardiging van de GMR op een ontmoeting met een afvaardiging van de raad van toezicht (een ontmoeting op 27 juni ging niet door).

op **27 november** bezocht een afvaardiging van de GMR het WMS-congres.

op **4 december** had een afvaardiging van de GMR een ontmoeting over medezeggenschap met leden van verschillende MR's van Pallas-scholen.

Op **16 december** sprak de GMR op de vergadering met bestuurder Wanda Kasbergen en stafmedewerker financiën Elise Swinkels mede over:

- de begroting 2020 en het overzicht begrotingen 2020 van de Pallas-scholen,
- de Kaderbrief 2020,
- het strategisch beleidsplan 2020-2024,
- de richtlijn zij-instromers en
- de verkiezingen van de GMR in april 2020.

3. Besluiten van de GMR

De GMR stemde in met:

- de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld,
- de notitie werkgeversgesprekken met bestuurder Pallas,
- het bestuursverslag 2018 en het jaarverslag 2018,
- de nieuwe functie van bestuursondersteuner op het stafbureau,
- het openbaarheid van de notulen van de GMR voor de MR's en
- de Kaderbrief 2020.

De personeelsgeleding van de GMR stemde in met:

- de richtlijn zij-instromers,
- de richtlijn extra belonen en
- het besluit om van twee naar één arbodienst te gaan.

De GMR adviseerde positief over:

- de herinrichting van de staf,
- het standaard inzetten van assessments voor schoolleiders en hogere functies, en alleen als het nodig is voor andere functies,
- het strategisch beleidsplan 2020-2024,
- de begroting 2020 en
- de kaderbrief 2020.

A2.2. Verslag Raad van Toezicht

Jaarverslag Raad van Toezicht 2019

De stichting wordt bestuurd door het College van Bestuur (later te noemen bestuurder), met de raad van toezicht in de intern toezichthoudende rol met een scheiding tussen de functies van bestuur en intern toezicht in twee verschillende organen.

De functie van bestuur berust bij het college van bestuur, de functie van intern toezicht bij een raad van toezicht ('het intern toezichtsorgaan' als bedoeld in de code) Goed Onderwijsbestuur PO.

Samenstelling

Het bestuur is van de stichting is waargenomen door de heer H. Derks tot 1 februari 2019. Per 1 februari is mevrouw W. Kasbergen benoemd tot bestuurder van Pallas.

De leden van de raad van toezicht bezitten samen deskundigheid op bestuurlijk, maatschappelijk, financieel, personeel, organisatorisch en onderwijskundig terrein. De leden staan onafhankelijk ten opzichte van personen en deelbelangen, ze voelen zich verbonden met het vrijeschoolonderwijs en onderschrijven de code Goed Onderwijsbestuur PO.

Per 1 oktober 2019 is na het doorlopen van geldende procedure, benoemd en aangetreden de heer M. Wiggers de Vries. Mevrouw S. Mäkel heeft conform rooster van aftreden afscheid van de raad van toezicht genomen per 31 december 2019. Mevrouw W. Groot neemt op verzoek van de raad van toezicht vanaf januari 2020 de rol van vicevoorzitter op zich. De raad van toezicht kan in de nieuwe samenstelling, na een zorgvuldige overdracht en met dank aan de aftredende collega's haar werk voortzetten.

Leden, functies en datum van aftreden op 31 december 2019 waren:

raad van toezicht	Functie	aftredend per	herbenoembaar
mevrouw C. Veltkamp	voorzitter	01-01-2021	ja
mevrouw W. Groot	vicevoorzitter	01-01-2022	ja
mevrouw R. van der Heijden	lid	01-01-2023	nee
mevrouw S. Pot	lid	01-01-2023	nee
de heer M. van de Lisdonk	lid	01-01-2022	ja
de heer M. Wiggers de Vries	lid	01-01-2024	ja

Interne organisatie:

De raad van toezicht kent drie commissies. Reglementen en taakbeschrijving zijn vastgelegd en opgenomen in de Pallasmap.

Samenstelling Remuneratiecommissie:

mevrouw S. Mäkel en mevrouw C. Veltkamp en de heer M. Wiggers de Vries vanaf 1 oktober 2019.

Samenstelling Auditcommissie:

de heer M. van de Lisdonk en mevrouw R. van der Heijden.

Samenstelling Commissie Goed Bestuur:

mevrouw W. Groot, mevrouw S. Pot en mevrouw C. Veltkamp.

De commissies voeren overleg met de bestuurder op hun terrein en bereiden de agendapunten betreffende hun aandachtsgebied voor. Tevens kunnen zij gevraagd en ongevraagd fungeren als adviseur van de bestuurder.

Vergaderingen

De raad van toezicht is in 2019 vijfmaal in vergadering bijeen geweest met de bestuurder. De vergaderingen werden genotuleerd door een externe notulant.

Informatie over de vorderingen en resultaten van de stichting en vanuit de scholen

In elke vergadering rapporteert de bestuurder via mededelingen over de vorderingen en resultaten in de stichting inzake de voortgang en kwaliteit van het onderwijs, het werkgeverschap en de bedrijfsvoering. Indien nodig werd specifieke informatie van een school verstrekt.

In 2019 is het kwaliteitskader gehanteerd op basis van door de raad van toezicht vastgestelde uitgangspunten voor de navolgende monitorinstrumenten:

- De MARAP-systematiek geeft zicht op de bedrijfsvoering en de voortgang van de jaarplannen.
- De opbrengstmonitor-systematiek geeft zicht op de onderwijsopbrengsten.
- Schooljaarplangesprekken zijn in 2019 ingezet als instrument voor het bestuurlijk toezicht per school gericht op met name de kwaliteitsgebieden onderwijsproces, schoolklimaat en kwaliteitszorg & ambitie.
- De ontwikkeling van de review-systematiek is in 2019 voortgezet in de richting van zelfevaluatie met behulp van de blik vanuit de collega-school. Voornemen is de jaarlijkse schoolevaluatie van het schooljaarplangesprek te benutten als richtinggevend document in de review.

Toezicht op besteding van de middelen

De raad van toezicht ziet toe op rechtmatige verwerving en besteding en de doelmatige besteding van de middelen van de stichting. De raad van toezicht keurt daartoe de begroting en de jaarrekening goed. De raad van toezicht ontvangt managementinformatie van de directeur-bestuurder en ziet toe op een goede werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. De raad van toezicht draagt er zorg voor dat het salaris van de bestuurder binnen de WNT-norm blijft.

Informatie vanuit de geledingen

Een afvaardiging van de raad van toezicht heeft gesproken met een afvaardiging van de GMR, gericht op de gang van zaken binnen de stichting, de samenwerking met de nieuwe bestuurder en met de raad van toezicht, de doorontwikkeling van het beleid van de stichting in het voorgenomen strategisch beleidsplan en de werving van een nieuw lid voor de raad van toezicht.

De raad van toezicht heeft deelgenomen aan een bijeenkomst met medewerkers van de scholen, een afvaardiging van de GMR en enkele schoolleiders over de voorgenomen koers in het strategisch beleidsplan '20-'24.

Enkele leden namens de raad van toezicht, meestal de leden van de commissie Goed Bestuur voeren, ter voorbereiding op de nieuwe bestuurlijke jaaragenda, bilaterale gesprekken met een afvaardiging uit de GMR en uit het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO). In de raad van toezicht wordt verslag gedaan en worden eventueel adviezen aan de bestuurder geformuleerd. In 2019 is een dergelijk jaargesprek met de GMR en PSO niet gevoerd, omdat op het strategisch beleidsplan '20-'24 nog vol in ontwikkeling was. In het voorjaar van 2020 is het voornemen dit gesprek te voeren om de bestuurder te adviseren rond de prioritering in de bestuursagenda 2020 vanuit het strategisch beleidsplan.

Schoolbezoeken

Voor de kennis over de scholen in de stichting is de raad van toezicht in eerste instantie afhankelijk van de informatie die de bestuurder verstrekt. Zowel de bestuurder als de raad van toezicht hechten aan meer bronnen van informatie. Sinds 2014 leggen twee of drie leden van de raad van toezicht werkbezoeken aan individuele scholen af. Elk lid van de raad van toezicht brengt bij voorkeur minimaal één werkbezoek per schooljaar.

In overleg met de schoolleider wordt een programma opgesteld, dat in ieder geval bevat: gesprek met schoolleider, enkele klasbezoeken, gesprek over de ervaringen, en adviezen van de schoolleider aan de raad van toezicht. Van elk bezoek wordt verslag gedaan in de eerstvolgende vergadering.

In 2019 zijn bezoeken gebracht aan de Zevenster in Uden, Helianthus in Heerlen en Talander in Sittard. De leden van de raad van toezicht hebben daarmee niet hun intentie kunnen waarmaken ieder kwartaal een school te bezoeken.

Beleidsonderwerpen

In 2019 waren de belangrijkste onderwerpen die aan de orde zijn geweest in de raad van toezicht:

- De verdere uitwerking van het vastgestelde Strategisch Beleidsplan 2015 – 2019
- Goedkeuring van jaarrekening en bestuursverslag 2018
- Goedkeuring van kaderbrief 2020 en begroting 2020
- Goedkeuring strategisch beleidsplan '20 - '24
- Bespreken effectieve samenwerking en inrichting stafbureau en schoolleiders en bestuur
- Bespreken concept strategisch beleidsplan '20 – '24 'Maatschappelijk kunstenaarschap'
- Bespreken doorvertaling strategisch beleid naar de scholen
- Bespreken inspectieoordeel
- Bespreken casuïstiek van afzonderlijke scholen
- Bespreken Perspectief op Pallas van waarnemend bestuurder
- Evaluatie Strategisch Beleidsplan '15 -'19 'zelfbewust'
- Vaststelling Prestatieafspraken CvB 2019
- Vaststelling Beleid gesprekcyclus bestuurder
- Vaststelling voorstel Beloningsbeleid raad van toezicht Pallas
- Benoeming na beoordeling van mevrouw W. Kasbergen als bestuurder in vast dienstverband
- Benoeming van de heer M. Wiggers de Vries als lid van de raad van toezicht
- Benoeming van mevrouw W. de Groot als vicevoorzitter
- Bespreking van jaarverslag van de Vertrouwenspersoon
- Bespreking van jaarverslag GMR

Commissies

Elke commissie is één of meerdere keren bijeengewees. Daar zijn beleidsonderwerpen besproken c.q. adviezen geformuleerd.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie heeft een intensief jaar achter de rug i.v.m. de bestuurswisseling en wisseling in de samenstelling van de raad van toezicht. Het zwaartepunt lag rond het begeleiden van het inwerken van de nieuwe bestuurder. Daarnaast was aan de orde:

- Voorbereiden beleid werkgeversgesprekken (notitie).
- Tussenevaluaties en beoordeling van het functioneren van de bestuurder in 2019 op basis van evaluatiecriteria en procedure (zie notitie werkgeversgesprekken).
- Werven en voorbereiden van de besluitvorming t.b.v. de benoeming van een nieuw lid raad van toezicht.
- Overdracht werkgeverszaken binnen de remuneratiecommissie.
- Voorstel tot aanpassing beloningsbeleid raad van toezicht Pallas.

Auditcommissie

De auditcommissie heeft een aantal specifieke onderwerpen voorbereid en de raad van toezicht daarover geadviseerd. De commissie is hiervoor apart bijeengekomen of heeft hiervoor aansluitend aan een reguliere raad van toezicht bijeenkomst overleg gevoerd.

De onderwerpen betreffen onder meer: jaarverslag 2018, management rapportages, kaderbrief en begroting 2020. Daarnaast zijn huisvestingszaken aan de orde geweest. Ook heeft de auditcommissie zich laten informeren over de interne organisatie vanwege het vertrek van de controller en de overname van de werkzaamheden bij een aantal overdrachtdossiers.

Commissie Goed Bestuur

De commissie is 1 keer voltallig bijeen geweest en éénmaal in klein comité.

Zij besprak daarin de opbrengst van de studiedag 2018 over hoe de raad van toezicht haar drie rollen vorm wil geven, gaf een follow-up aan dit thema op de studiedag in 2019. Uitmondend in een concept toezichtplan 2020 e.v.

Verder op de agenda het voorbereiden en adviseren van het kwaliteitskader en -systematiek.

En er is een start gemaakt met de voorbereiding van de vierjaarlijkse grondige beoordeling van de werking van statuten en reglementen cf. het reglement.

Klokkenluidersregeling

De commissie Goed Bestuur heeft in 2019 vastgesteld dat in 2018 geen gebruik gemaakt is van de klokkenluidersregeling.

Klachten

De raad van toezicht heeft kennisgenomen van het feit dat in 2019 één formele klacht is ingediend en naar behoren afgehandeld is bij de Landelijke Klachtencommissie. Daar waar de klachten geuit werden bij de bestuurder is de voorzitter van de raad van toezicht adequaat geïnformeerd.

Overleg voorzitter raad van toezicht en bestuurder

Dit overleg vindt plaats ter voorbereiding van iedere vergadering van de raad van toezicht. Dit overleg is tevens een moment dat de bestuurder de voorzitter van de raad van toezicht informeert over gebeurtenissen en ontwikkelingen binnen en buiten de stichting en/of de individuele scholen. Daarnaast hebben voorzitter en bestuurder regelmatig contact over relevante ontwikkelingen en gebeurtenissen in de organisatie, vaak telefonisch.

Zelfevaluatie

De raad van toezicht reflecteert op haar functioneren en bouwt daarbij voort op de voornemens n.a.v. de zelfevaluatie gehouden in november 2018 in een gezamenlijke bijeenkomst en individuele evaluatiegesprekken met de voorzitter van de raad van toezicht. In 2020 zal een nieuwe zelfevaluatie plaatsvinden.

Scholing

Gedurende een studiedag gedurende een dagdeel in november heeft de raad van toezicht verder gewerkt aan de verdere actualisering van het toezichtplan.

Ook is een dagdeel onder begeleiding verkend hoe de methodiek van dynamische oordeelsvorming kan bijdragen aan de werkwijze binnen de raad van toezicht op het gebied van oordeelsvorming.

Ook hebben enkele leden van de raad van toezicht individueel scholingsbijeenkomsten bezocht.

Tot slot

2019 is opnieuw een goed werkjaar geweest. De leden van de raad van toezicht zijn voldoende ervaren en deskundig voor hun toezichthoudende werk. De bestuurswisseling leidde tot vruchtbare en hernieuwde afstemming binnen de raad van toezicht gericht op continuïteit in de stichting. In 2019 is een goede werkrelatie met de nieuwe bestuurder vanuit respect voor ieders positie gegroeid. De raad van toezicht ziet voortzetting van deze samenwerking in 2020 met vertrouwen tegemoet.

Opgesteld april 2020.

C. Veltkamp, voorzitter raad van toezicht

Stichting Pallas

Jaarverslag 2019

INHOUD

A Bestuursverslag

A1	Jaarverslag	1
A2	2.1. Verslag Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad	27
	2.2. Verslag Raad van Toezicht	30
A3	Organisatie	34
A4	Kengetallen en grafieken	35
A5	Instellingsgegevens	37

B Jaarrekening 2019

B1	Grondslagen	39
B2	Balans per 31 december 2019	43
B3	Exploitatieoverzicht 2019	44
B4	Kasstroomoverzicht over 2019	45
B5	Toelichting op de balans per 31 december 2019	46
B6	Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)	50
B7	Toelichting op de exploitatierekening over 2019	51
B8	(Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo	55
B9	Gebeurtenissen na balansdatum	56
B10	Overzicht verbonden partijen	56
B11	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	57

C Overige gegevens

C1	Controleverklaring	59

A3 Organisatie

Inschrijving Kamer van Koophandel

De Stichting Pallas is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 9115973.

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Pallas bestaat per 31 december 2019 uit:

Mevr. W. Kasbergen

Voorzitter

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de Stichting Pallas bestaat per 31 december 2019 uit:

Mevr. C. Veltkamp

voorzitter

Mevr. W. Groot

vice-voorzitter

Mevr. R. van der Heijden

lid

Mevr. S. Pot

lid

Dhr. M. v.d. Lisdonk

lid

Dhr. M. Wiggers de Vries

lid

A4 Kengetallen en grafieken

Kengetallen	Signalerings-grens PO	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Financiële kengetallen							
Liquiditeit (current ratio)	< 0,75	3,04	3,76	3,15	3,15	2,05	2,26
Solvabiliteit 1	< 30%	51%	56%	61%	61%	53%	52%
Solvabiliteit 2	< 30%	78%	81%	84%	84%	76%	78%
Rentabiliteit	3 jaar negatief	4%	5%	10%	4%	-1%	0%
Weerstandsvermogen	< 5%	6%	13%	13%	7%	2%	1%
Kapitalisatiefactor	> 35%	28%	35%	34%	34%	35%	33%

Toelichting

Liquiditeit (current ratio): vlottende activa / kortlopende schulden

Geeft aan in welke mate de instelling aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen.

Solvabiliteit 1: eigen vermogen / totaal passiva

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

Solvabiliteit 2: (eigen vermogen + voorzieningen) / totaal passiva

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

Rentabiliteit: resultaat / totale baten

Geeft aan welk deel van de totale baten over blijft na aftrek van de lasten.

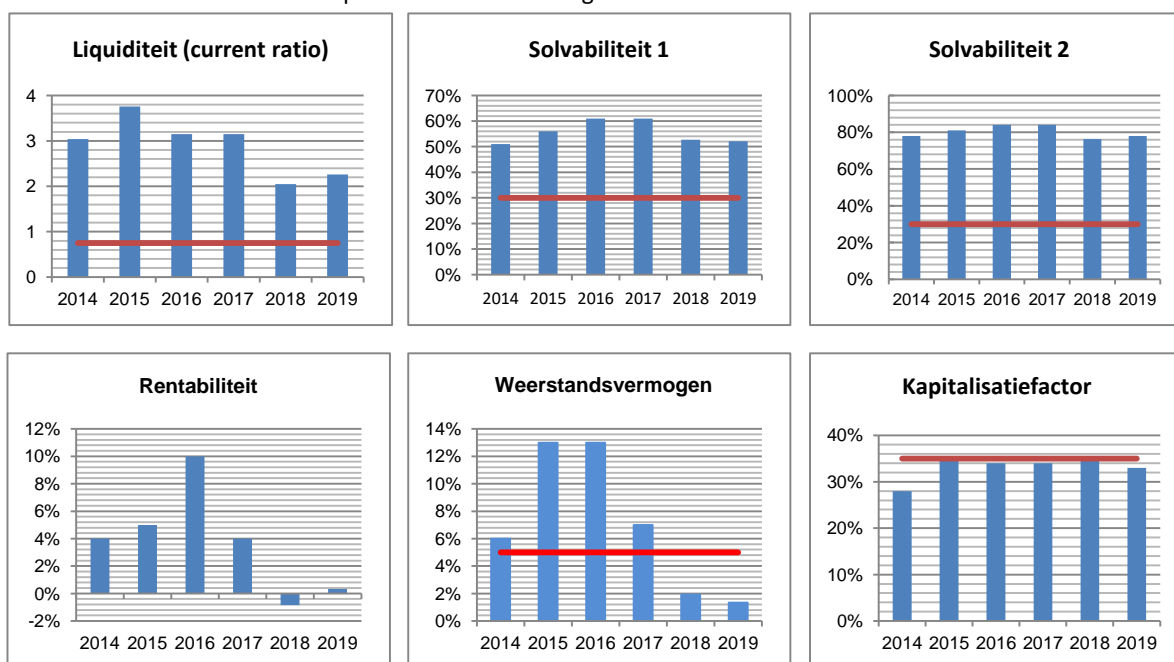
Weerstandsvermogen: (eigen vermogen +/- materiële vaste activa) / Rijksbijdragen OCW

Is de verhouding tussen het eigen vermogen minus de materiële vaste activa en de omvang van de Rijksbijdragen.

Het Kengetal 'weerstandvermogen' wordt sterk beïnvloed door het gegeven dat de boekwaarde van gebouwen/terreinen relatief hoog is. Dit is het gevolg van de investeringen in gebouwen door Stichting Pallas veelal vanuit de private middelen. Wanneer bij het bepalen van het kengetal weerstandsvermogen wordt afgezien van investeringen in gebouwen en terreinen, dan bedraagt het 'herrekenende weerstandsvermogen' per 31 december 2019 27% en per 31 december 2018 30%.

Kapitalisatiefactor: (balans +/- gebouwen en terreinen) / totale baten

Meet het verband tussen het kapitaal dat een bestuur gebruikt voor haar activiteiten en de inkomsten.

Kengetallen en grafieken vervolg

Kengetallen	Signaleringsgrens PO	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ratio's							
Personele lasten / Rijksbijdrage	>= 95%	88%	88%	90%	88%	92%	89%
Personele lasten / Totale baten	>= 90%	79%	80%	76%	80%	85%	83%
Eigen vermogen / Totale baten	-	20%	25%	32%	36%	32%	29%
Personele lasten / Totale lasten	-	82%	84%	84%	84%	84%	83%
Salarislasten per FTE	-			€ 59.265	€ 60.005	€ 65.055	€ 65.660
Personeelslasten per FTE	-			€ 61.690	€ 64.834	€ 72.150	€ 72.446

Toelichting

Personele lasten / Rijksbijdrage

Geeft aan in hoeverre een instelling de gelden van het Rijk aanwendt voor personele lasten.

Personele lasten / Totale baten

Geeft aan in hoeverre een instelling de totale inkomsten aanwendt voor personele lasten.

Eigen vermogen / Totale baten

Deze ratio geeft een indicatie het (beschikbare) vermogen om risico's op te vangen.

Personele lasten / Totale lasten

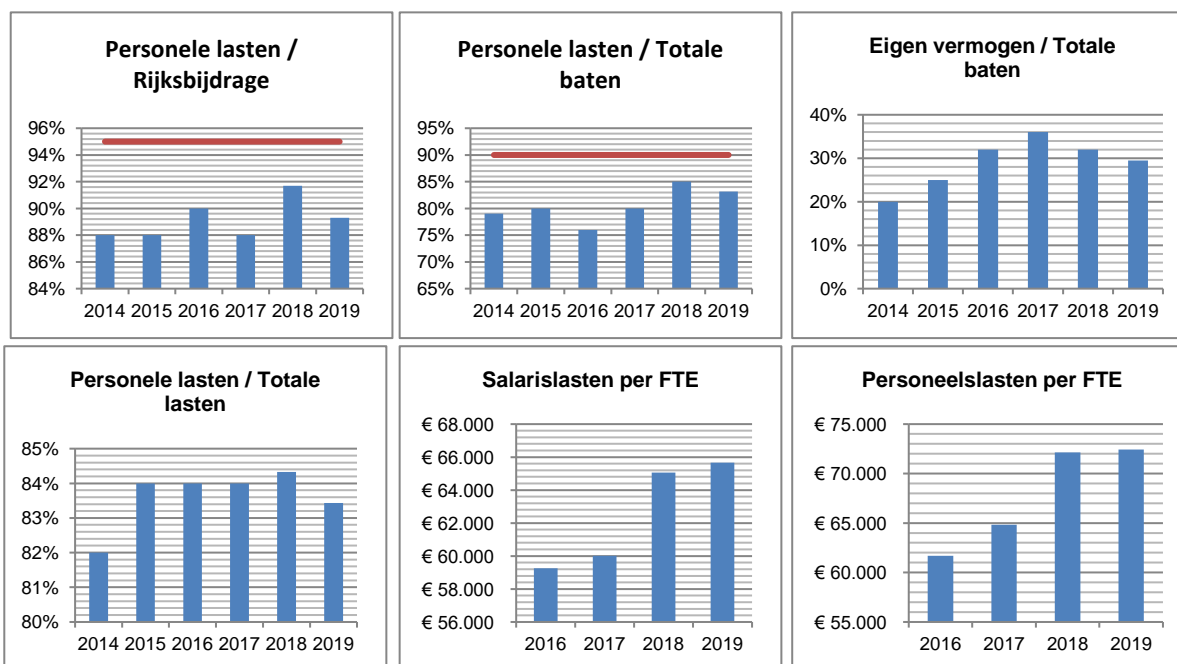
Geeft aan hoeveel de instelling uitgeeft aan personele lasten. Dit is met name trendmatig een belangrijk signaal.

Salarislasten per FTE

Geeft aan wat de salarislasten zijn per FTE.

Personeelslasten per FTE

Geeft aan wat de totale personele lasten per FTE zijn.

A5 Instellingsgegevens

Algemene gegevens

Bestuursnummer : 41246
Naam instelling : Stichting Pallas

Adres : Bronkhorstsingel 11
Postadres : Bronkhorstsingel 11
Postcode : 5403 NA
Plaats : Uden
Telefoon : 041-3230008
E-mailadres : info@stichtingpallas.nl

Contactpersoon : Mevr. E. Swinkels
Telefoon : 041-3230008

BRIN-nummer

00CU : De Zilverlinde
04AZ : Johanneschool
04BT : Vrijeschool Christophorus
04EC : Rudolf Steiner Educare
04FX : De Strijene
06TT : De Zevenster
06UF : De Zwaneridder
06UK : Vrije School Peeland
06XR : De Driestroom
07CP : Bernard Lievegoed School
09NZ : Meander
09PH : De Vuurvogel
22NL : Vrijeschool Helianthus
22NL01 : Talander
21NB : De Vrije School Brabant
07CC : Tiliander
31FJ : 't Kleurenbos

Stichting Pallas

Jaarrekening 2019

B Jaarrekening 2019

B1 Grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in "overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover deze op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien deze voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Activiteiten

Stichting Pallas voert het bevoegd gezag over 17 vrije scholen voor basisonderwijs, verspreid over Midden en Zuid Nederland. De Stichting verzorgt onderwijs voor leerlingen van 4 tot en met 12 jaar. Het onderwijs is geïnspireerd op de pedagogische inzichten vanuit de antroposofie.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire bestuursleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Stichting Pallas en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen

worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht. Tot en met 2017 was er sprake van consolidatie, op grond van het zeggenschaps criterium is vanaf 2018 consolidatie komen te vervallen.

Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2018 zijn waar nodig, geherrubriceerd teneinde vergelijking met de cijfers van 2019 mogelijk te maken.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Operational leasing

Bij de stichting kunnen leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden is, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in het exploitatieoverzicht over de looptijd van het contract.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de

verkoopsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van in gebruikname van het materieel vast actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. De gehanteerde activeringsgrens bedraagt € 500.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn:

Categorie	Termijn
Gebouwen	40 jaar
Gebouwdelen/verbouwingen	20 jaar
Schoolmeubilair	10 jaar
Inventaris en apparatuur	5 jaar
ICT	3 jaar
Leer- en hulpmiddelen	5 jaar

Investeringsubsidies

Subsidies op investeringen worden als schuldpositie opgenomen en jaarlijks wordt de vrijval ter grootte van de afschrijvingslast hierop in mindering gebrachte.

Financiële vaste activa

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de stichting geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

De leningen en vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties (beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd), die niet behoren tot een handelsportefeuille en die worden aangehouden tot het einde van de looptijd worden gewaardeerd

op de geamortiseerde kostprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de geamortiseerde kostprijs, wordt een bijzondere waardevermindering verantwoord. Het verlies als gevolg van de bijzondere waardevermindering wordt in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs. Een terugname van een bijzondere waardevermindering geschiedt tot maximaal de geamortiseerde kostprijs die zou zijn bepaald als geen sprake zou zijn geweest van een bijzondere waardevermindering.

Bijzondere waardevermindering van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in het exploitatieoverzicht. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden. Eventuele

rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Algemene Reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de stichting. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de gerealiseerde baten en de werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Bestemmingsreserves

Hieronder zijn opgenomen de reserves die bedoeld zijn voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden, waarbij om die reden door het bestuur een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht. De gehanteerde bestemmingsreserves bij Stichting Pallas zijn uit private en publieke middelen verkregen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

In afwijking van hoofdstuk 212 Materiële vaste activa, paragraaf 4, alinea 451, van de richtlijnen voor de jaarverslaglegging is het voor onderwijsinstellingen voor de boekjaren 2018 en 2019 toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijspand gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat, voor zover deze methode reeds in 2017 werd toegepast en indien is gewaarborgd dat de

voorziening groot onderhoud gedurende de planperiode niet op enig moment negatief wordt. Stichting Pallas maakt van deze overgangsregeling gebruik.

Voorziening ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea voor personeelsleden.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is bepaald op basis van € 780 per FTE per jaareinde. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening Sparen ADV

Deze voorziening is gevormd ter dekking van (mogelijke) aanwending van de door het personeel opgebouwde spaarverlof rechten. In de berekeningen is rekening gehouden met een verwachte opnamekans.

Onderhoudsvoorziening

Deze voorziening wordt gevormd ter dekking van groot planmatig onderhoud. Dagelijks onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van het exploitatieoverzicht gebracht. De meerjarenonderhoudsvoorziening is gevormd op basis van eigen dotaties en verminderd met uitgaven voor groot onderhoud.

Schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van het exploitatieoverzicht

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege ontvangen (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en overige overheidsbijdragen, alsmede de van derden ontvangen overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De onderwijsinstelling heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen uit de regeling worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in het exploitatieoverzicht verantwoord.

Voor bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers wordt een voorziening opgenomen (indien relevant).

Ultimo 2019 en 2018 waren er voor de stichting geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. Ultimo 2018 was de beleidsdekkingsgraad van het ABP 103,8%. De beleidsdekkingsgraad eind 2019 is 95,8%. De overheid eist een beleidsdekkingsgraad van 104,2% of hoger. Hiermee voldoet de beleidsdekkingsgraad niet aan de minimale vereisten van de toezichthouder.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het

actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen of verwerkt in een bestemmingsreserve.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

"De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende ontvangen en betaalde rente-ontvangsten en -uitgaven van uitgegeven en ontvangen leningen en overige kredietfaciliteiten.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangen en betaalde interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

B2 Balans per 31 december 2019

(na bestemming van het resultaat over 2019)

1	Activa	31-12-2019	31-12-2018
	Vaste activa		
<u>1.2</u>	<u>Materiële vaste activa</u>		
1.2.1	Gebouwen en terreinen	5.037.330	4.970.130
1.2.2	Inventaris en apparatuur	869.470	742.150
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	108.200	82.640
1.2.4	In uitvoering	18.060	79.330
1.2	Materiële vaste activa	6.033.060	5.874.250
<u>1.3</u>	<u>Financiële vaste activa</u>		
1.3.7	Overige financiële vaste activa	-	111.470
1.3.8	Overige vorderingen	52.000	78.000
1.3	Financiële vaste activa	52.000	189.470
	Totaal vaste activa	6.085.060	6.063.720
	Vlottende activa		
<u>1.5</u>	<u>Vorderingen</u>		
1.5.1	Debiteuren	70.390	405.140
1.5.2	Ministerie OCW	910.030	919.500
1.5.7	Overige vorderingen	214.080	190.130
1.5.8	Overlopende activa	184.200	187.780
1.5	Vorderingen	1.378.700	1.702.550
<u>1.7</u>	<u>Liquide middelen</u>		
1.7.1	Kassen	2.450	2.100
1.7.2	Banken	4.616.290	4.033.300
1.7	Liquide middelen	4.618.740	4.035.400
	Totaal vlottende activa	5.997.440	5.737.950
	Totaal activa	12.082.500	11.801.670
2	Passiva	31-12-2019	31-12-2018
<u>2.1</u>	<u>Eigen vermogen</u>		
2.1.1	Algemene Reserve	2.999.920	3.247.480
2.1.2	Bestemmingsreserve publiek	321.170	-
2.1.3	Bestemmingsreserve privaat	2.976.010	2.976.010
2.1	Eigen vermogen	6.297.100	6.223.490
<u>2.2</u>	<u>Voorzieningen</u>		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	200.880	226.580
2.2.3	Overige voorzieningen	2.931.310	2.548.890
2.2	Voorzieningen	3.132.190	2.775.470
<u>2.4</u>	<u>Kortlopende schulden</u>		
2.4.3	Crediteuren	318.700	210.010
2.4.4	Ministerie van OCW	273.740	21.880
2.4.7	Belastingen en premies soc.verz.	675.180	674.390
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	220.130	176.640
2.4.9	Overige kortlopende schulden	578.210	1.156.960
2.4.10	Overlopende passiva	587.250	562.830
2.4	Kortlopende schulden	2.653.210	2.802.710
	Totaal passiva	12.082.500	11.801.670

B3 Exploitatieoverzicht 2019

3	Baten	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
3.1	Rijksbijdragen OCW	19.891.060	18.714.970	18.029.350
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	263.650	253.400	279.870
3.5	Overige baten	1.207.890	1.083.770	1.128.060
	Totaal baten	21.362.600	20.052.140	19.437.280
4	Lasten	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
4.1	Personeelslasten	17.761.660	17.043.310	16.530.630
4.2	Afschrijvingen	461.940	451.040	370.290
4.3	Huisvestingslasten	1.224.970	1.105.440	996.620
4.4	Overige lasten	1.836.070	1.816.070	1.700.630
	Totaal lasten	21.284.640	20.415.860	19.598.170
	Saldo baten en lasten	77.960	363.720-	160.890-
5	Financiële baten en lasten			
5.1	Financiële baten	180	-	1.720
5.5	Financiële lasten	4.530	2.860	4.030
	Saldo financiële baten en lasten	4.350-	2.860-	2.310-
	Totaal resultaat	73.610	366.580-	163.200-

B4 Kasstroomoverzicht over 2019

Kasstroomoverzicht over 2019	Referentie	2019	2018
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Saldo baten en lasten		77.960	160.890-
Aanpassingen voor:			
- Afschrijvingen	4.2	461.940	370.290
- Mutaties voorzieningen	2.2	356.720	351.080
Veranderingen in vlottende middelen:			
- Vorderingen (-/-)	1.5	323.850	485.700-
- Kortlopende schulden	2.4	149.500-	1.176.720
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		1.070.970	1.251.500
- Ontvangen interest	5.1	180	1.720
- Betaalde interest (-/-)	5.5	4.530	4.030
		4.350-	2.310-
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		1.066.620	1.249.190
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
(Des)investeringen materiële vaste activa (-/-)	1.2	620.750-	1.042.230-
Mutaties leningen (-/-)	1.3	137.470	85.470-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		483.280-	1.127.700-
Kasstroom uit materiële vaste activa			
corr te vroeg geactiveerd	2.3	-	12.090
Totaal kasstroom uit materiële vaste activa		-	12.090
Mutatie liquide middelen			
		583.340	133.580
Beginstand liquide middelen	1.7	4.035.400	3.901.820
Mutatie liquide middelen	1.7	583.340	133.580
Eindstand liquide middelen		4.618.740	4.035.400

B5 Toelichting op de balans per 31 december 2019

1.2 Activa	1.2.1	1.2.2	1.2.3	1.2.4	Totaal
1.2 Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedr.middelen	In uitvoering en vooruitbet.	
Aanschafprijs	5.990.910	1.921.950	185.180	79.330	8.177.370
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.020.780	1.179.800	102.540	-	2.303.120
Stand per 1 januari 2019	4.970.130	742.150	82.640	79.330	5.874.250
Mutaties 2019					
Investerings	1.331.050	332.100	56.830	61.270-	1.658.710
Investeringsubsidies	(1.037.960)	-	-	-	(1.037.960)
Afschrijvingen	225.890	204.780	31.270	-	461.940
Saldo	67.200	127.320	25.560	61.270-	158.810
Aanschafprijs	7.321.960	2.254.050	242.010	18.060	9.836.080
Investeringsubsidies	(1.037.960)	-	-	-	(1.037.960)
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.246.670	1.384.580	133.810	-	2.765.060
Stand per 31 december 2019	5.037.330	869.470	108.200	18.060	6.033.060

1.3	Financiële vaste activa	Mutaties 2019			Stand per 31-12-2019
		Stand per 1-1-2019	Mutaties bij	Mutaties af	
1.3.7	Overige financiële vaste activa *	111.470	60.790	172.260	-
1.3.8	Overige vorderingen	78.000	-	26.000	52.000
		<u>189.470</u>	<u>60.790</u>	<u>198.260</u>	<u>52.000</u>

* Het betreft hier de transitievergoedingen van 2015 t/m 2018. Per 31-12-2019 kortlopend.

1.5	Vlottende activa	31-12-2019	31-12-2018
1.5	Vorderingen		
1.5.1	Debiteuren	70.390	405.140
	Te vorderen personele bekostiging	907.790	919.500
	Te vorderen onderwijsachterstandenbeleid	2.240	-
1.5.2	Ministerie van OCW	<u>910.030</u>	<u>919.500</u>
	Overige vorderingen	<u>214.080</u>	<u>190.130</u>
1.5.7	Overige vorderingen	214.080	190.130
	Overlopende activa	24.190	172.170
	Vooruitbetaalde kosten	98.160	7.330
	Vooruitbetaalde huisvestingskosten	61.850	8.250
	Verrekening fietsplan	-	30
1.5.8	Overlopende activa	<u>184.200</u>	<u>187.780</u>
	Totaal vorderingen	<u>1.378.700</u>	<u>1.702.550</u>

De vorderingen hebben per einde 2019 en 2018 een looptijd korter dan een jaar.

1.7	Liquide middelen	31-12-2019	31-12-2018
1.7	Liquide middelen		
1.7.1	Kassen	2.450	2.100
1.7.2	Banken	<u>4.616.290</u>	<u>4.033.300</u>
	Totaal liquide middelen	<u>4.618.740</u>	<u>4.035.400</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de onderwijsinstelling.

2.1	Passiva	Mutaties 2019			Stand per 31-12-2019
		Saldo 1-1-2019	Bestemming resultaat	Overige mutaties	
2.1	Eigen vermogen				
2.1.1	Algemene Reserve	3.247.480	247.560-	-	2.999.920
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	-	321.170	-	321.170
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat) huisvesting	1.386.880	-	-	1.386.880
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat) overige	<u>1.589.130</u>	-	-	<u>1.589.130</u>
	Totaal eigen vermogen	<u>6.223.490</u>	<u>73.610</u>	-	<u>6.297.100</u>

2.2	Voorzieningen	Stand per 1-1-2019	Mutaties 2019			Stand per 31-12-2019
			Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>					
	Voorziening jubilea	177.290	46.250	36.040	-	187.500
	Voorziening spaarverlof	49.290	2.490	38.400	-	13.380
2.2.3	<i>Overige voorzieningen</i>					
	Onderhoudsvoorziening	2.548.890	519.800	137.380		2.931.310
	Totaal voorzieningen	2.775.470	568.540	211.820	-	3.132.190

		Onderverdeling saldo per 31-12-2019		Stand per 31-12-2019
		< 1 jaar	> 1 jaar	
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>			
	Voorziening jubilea	17.161	170.339	187.500
	Voorziening spaarverlof	-	13.380	13.380
2.2.3	<i>Overige voorzieningen</i>			
	Onderhoudsvoorziening	393.000	2.538.310	2.931.310
	Totaal	410.161	2.722.029	3.132.190

2.4	Kortlopende schulden	31-12-2019	31-12-2018
2.4.3	Crediteuren	318.700	210.010
2.4.4	Ministerie van OCW *	273.740	21.880
	Afdr. / inh. loonheffing	635.160	599.790
	Afdr. / inh. Participatiefonds	37.930	46.060
	Afdr. / inh. Vervangingsfonds	2.090	28.510
	Afdr. / inh. Spaww	-	30
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	675.180	674.390
	Afdr. / inh. ABP	220.130	149.970
	Afdr. / inh. FPU	-	24.100
	Afdr. / inh. IP/BW	-	2.570
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	220.130	176.640
	Overige kortlopende schulden	537.300	1.142.900
	Netto salarissen	20.460	14.060
	Verwerking levensloop	20.450	-
2.4.9	Overige kortlopende schulden	578.210	1.156.960
	Overlopende passiva	46.320	63.770
	Te betalen vakantie-uitkering	530.220	486.060
	Overige subsidies OCW/niet geoormerkt	10.710	13.000
2.4.10	Overlopende passiva	587.250	562.830
	Totaal kortlopende schulden	2.653.210	2.802.710
	<i>* Uitsplitsing</i>		
	Prestatiebox	23.740	21.880
	Opleidingschool Samen Opleidend leren	250.000	-

De kortlopende schulden hebben per einde 2019 en 2018 een looptijd korter dan een jaar.

Model G

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving toewijzing	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m 2019	De prestatie ultimo 2019 conform subsidiebeschikking	
	Kenmerk	Datum			Geheel afgerond	Niet geheel afgerond
			€	€		
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	2018/2/944977	28-8-2018	33.860	33.860		X
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	2018/2/848782	14-5-2018	12.090	12.090	X	
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	2019/2/1216492	13-8-2019	5.555	5.555		X
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	2019-2-1353952	15-10-2019	12.093	12.093		X
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	2019/12164923	13-8-2019	13.302	13.302		X
Samen Opleidend leren	OS-2019-C-013	4-12-2019	500.000	250.000		X
			656.900	406.900		

B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)

Diensten	Leverancier	Uitgaven 2019	Opmerking
Kopiëren	Itec	110.600	Contract tot 1 februari 2020
Personeel	Loyalis	60.400	Premie 2020 en nabetaling 2018, contract to 1 januari 2021
	BVS	38.900	Mantelzorgovereenkomst schooljaar 2019/2020
	WVM	18.700	Arbo, contract onbepaalde tijd
ICT	SGVVS	37.600	Afname ict-diensten
Overige	VVS	43.200	Lidmaatschap vereniging voor Vrije scholen

In de CAO PO 2014-2015 zijn afspraken gemaakt over de duurzame inzetbaarheid (hoofdstuk 8A) en is de BAPO-regeling vervallen. De CAO-regelingen betreffende de duurzame inzetbaarheid, geven medewerkers recht op een basisbudget van 40 uur. Daarnaast is vanaf 57 jaar het sparen van ouderenverlof mogelijk en is er sprake van een overgangsregeling BAPO voor medewerkers vanaf 56 jaar. Uit inventarisatie blijkt dat niet alle medewerkers gebruik gaan maken van sparen met betrekking tot duurzame inzetbaarheid.

B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2019

3	Baten	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
3.1	Rijksbijdragen OCW			
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	18.684.120	18.028.490	17.256.310
3.1.2	Overige subsidies OCW	400.120	2.980	52.950
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	806.820	683.500	720.090
	Totaal	19.891.060	18.714.970	18.029.350
	<i>Specificatie</i>			
<u>3.1.1</u>	<u>Rijksbijdragen OCW</u>			
	Rijksbijdragen personeel OCW	16.087.110	15.451.350	14.211.490
	Rijksbijdragen materieel OCW	2.597.010	2.577.140	3.044.820
	Totaal	18.684.120	18.028.490	17.256.310
	<i>Specificatie</i>			
	<u>Rijksbijdragen OCW</u>			
	Personele bekostiging	12.261.290	11.926.290	11.505.900
	Personele bekostiging groei	517.570	401.000	577.800
	Personeels- en arbeidsmarktbeleid	2.654.210	2.497.350	2.127.790
	Prestatiebox Primair Onderwijs	613.580	600.120	549.910
	Materiële instandhouding regulier	2.577.600	2.577.150	2.431.250
	Materiële instandhouding groei	19.410	-	18.100
	Bekostiging impulsgebieden	27.330	26.580	45.560
	Aanvullende bekostiging onderwijsachterstandenbeleid	13.130	-	-
	Subtotaal	18.684.120	18.028.490	17.256.310
	<u>Overige subsidies OCW</u>			
	Subsidie voor studieverlof	28.230	-	45.950
	Subsidie zij-instroom	50.720	2.980	7.000
	Bijzondere aanvullende bekostiging primair onderwijs	321.170	-	-
	Subtotaal	400.120	2.980	52.950
	Totaal	19.084.240	18.031.470	17.309.260
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen	235.610	244.600	272.810
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	28.040	8.800	7.060
	Totaal	263.650	253.400	279.870
3.5	Overige baten			
3.5.1	Verhuur	165.880	148.750	151.130
3.5.2	Detachering personeel	254.240	220.620	238.800
3.5.3	Schenking	656.750	605.700	600.170
3.5.4	Sponsoring	-	-	70
3.5.5	Ouderbijdragen	26.260	12.500	16.900
3.5.6	Overige	104.760	96.200	120.990
	Totaal	1.207.890	1.083.770	1.128.060

4	Lasten	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
4.1	Personeelslasten			
4.1.1	Lonen en salarissen	16.275.640	15.868.310	15.344.680
4.1.2	Overige personele lasten	1.663.760	1.175.000	1.625.540
4.1.3	Af: uitkeringen	177.740-	-	439.590-
	Totaal	17.761.660	17.043.310	16.530.630
	<i>Uitsplitsing</i>			
<u>4.1.1</u>	<u>Lonen en salarissen</u>			
	Brutolonen en salarissen	12.058.090	11.667.640	11.233.660
	Sociale lasten	2.314.630	2.413.780	2.609.730
	Pensioenpremies	1.902.920	1.786.890	1.501.290
	Totaal	16.275.640	15.868.310	15.344.680
<u>4.1.2</u>	<u>Overige personele lasten</u>			
	Reiskosten (woon- werkverkeer)	76.770	65.100	76.710
	Dienstreizen	66.850	-	63.070
	Gratificaties	36.050	-	13.890
	Verhuiskosten	11.580	-	11.210
	Personeel niet in loondienst	854.110	630.900	859.100
	Vrijwilligersvergoeding	94.960	96.000	90.550
	Onderzoeken/begeleidingsdienst	83.410	98.200	94.480
	Dotatie personele voorzieningen	48.750	-	44.750
	Scholing	190.790	105.200	123.430
	Personeels- en arbeidsmarktbeleid	45.820	23.700	29.800
	Arbo-dienstverlening	67.050	18.000	29.200
	Overige	87.620	137.900	189.350
	Totaal	1.663.760	1.175.000	1.625.540
	Gemiddeld aantal FTE's	2019	2018	2017
	- Directie	14,93	13,15	15,55
	- Onderwijzend Personeel	182,22	182,02	172,18
	- Onderwijs Ondersteunend Personeel	48,02	33,94	28,81
		245,17	229,12	216,54
	In tegenstelling tot 2017 en 2018 zijn in 2019 de IB-ers bij OOP opgenomen ipv bij OP. Dit verklaart mede de stijging van het aantal fte OOP in 2019.			
4.2	Afschrijvingen			
4.2.2	Gebouwen	225.890	232.410	191.970
4.2.3	Inventaris en apparatuur	204.780	188.960	153.600
4.2.5	Leermiddelen	31.270	29.670	24.720
	Totaal	461.940	451.040	370.290

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
4.3 Huisvestingslasten			
4.3.1 Huur	175.320	173.390	140.050
4.3.3 Onderhoud	157.310	104.980	101.880
4.3.4 Energie en water	212.710	197.420	195.400
4.3.5 Schoonmaakkosten	42.660	40.920	38.730
4.3.6 Heffingen	74.030	32.880	20.140
4.3.7 Dotatie onderhoudsvoorzieningen	519.800	504.800	450.060
4.3.8 Overige huisvestingslasten	43.140	51.050	50.360
Totaal	1.224.970	1.105.440	996.620
4.4 Overige lasten			
4.4.1 Administratie en beheerslasten	405.670	402.520	428.830
4.4.2 Inventaris en apparatuur	220.270	180.800	177.520
4.4.4 Overige	1.210.130	1.232.750	1.094.280
Totaal	1.836.070	1.816.070	1.700.630
<i>Uitsplitsing</i>			
<u>4.4.1 Administratie en beheerslasten</u>			
Administratie- en advieskosten	254.000	255.000	237.990
Accountantskosten *	13.460	10.500	8.700
Kantoorbenodigdheden	7.420	7.070	5.950
Reis- en verblijfkosten	6.170	6.270	5.210
Telefoonkosten	22.240	31.220	31.260
Portokosten	3.560	4.960	4.700
Overige beheerslasten	70.320	62.500	98.590
Juridische ondersteuning	28.500	25.000	36.430
Totaal	405.670	402.520	428.830
* <i>Specificatie honorarium accountant</i> - onderzoek jaarrekening			
<u>4.4.2 Inventaris en apparatuur</u>			
Inventaris en apparatuur	36.310	25.500	34.600
ICT-verbruikskosten	86.810	69.200	60.250
ICT-licenties	97.150	86.100	82.670
Totaal	220.270	180.800	177.520

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
4.4.4 Overige			
Wervingskosten	31.040	14.600	33.020
Representatiekosten	17.720	34.340	24.940
Schoolse activiteiten	231.560	274.000	180.750
Muziek/Toneel/Jaarfeest	50.220	45.600	47.220
Voeding kleuterklassen	34.610	34.700	33.850
Klassenbudget	13.380	18.550	16.150
Buitenschoolse activiteiten	58.580	52.350	49.220
PR/Schoolkrant	61.060	58.600	48.490
Bijdragen aan/vanuit SWV	41.050	46.220	47.920
Verzekeringen	8.810	10.600	8.320
Abonnementen	129.530	100.320	107.180
Medezeggenschapsraad	3.230	4.730	13.580
GMR	2.020	2.000	1.470
Verbruiksmateriaal onderwijs	352.380	374.000	326.620
Handwerkmateriaal	13.770	20.420	17.360
Handenarbeid	5.250	8.680	4.140
Euritmie	6.780	3.140	1.400
IB/RT Materiaal	19.940	29.700	34.660
Kopieerkosten	129.200	100.200	97.990
Totaal	1.210.130	1.232.750	1.094.280
5.1 Financiële baten			
Rentebaten	180	-	1.720
Totaal	180	-	1.720
5.5 Financiële lasten			
Rente- en bankkosten	4.530	2.860	4.030
Totaal	4.530	2.860	4.030

B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo

Het exploitatieresultaat over het jaar 2019 bedraagt € 73.610 positief.

Het bestuur heeft besloten het exploitatieresultaat als volgt te verdelen en te onttrekken danwel toe te voegen aan de volgende reserves:

	Stand 1-1-2019	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2019
Algemene Reserve	3.247.480	247.560-	-	2.999.920
Bestemmingsreserve (publiek)	-	321.170	-	321.170
Bestemmingsreserve (privaat) overige	2.976.010	-	-	2.976.010
	6.223.490	73.610	-	6.297.100

	Stand 1-1-2019	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2019
<i>Bestemmingsreserve (publiek)</i>				
Cao	-	321.170	-	321.170
	-	321.170	-	321.170
<i>Bestemmingsreserve (privaat)</i>				
Huisvesting	1.386.880	-	-	1.386.880
Overige privaat	1.589.130	-	-	1.589.130
	2.976.010	-	-	2.976.010
Totaal bestemmingsreserves	2.976.010	321.170	-	3.297.180

B9 Gebeurtenissen na balansdatum

Hoewel de coronacrisis diepgaande effecten heeft op het onderwijs, verwachten wij geen verhoogde risico's ten aanzien van de continuïteit van de stichting Pallas. Het belangrijkste risico voor de organisatie betreft de gezondheid van de leerlingen en het personeel. Daarnaast heeft de crisis mogelijk een effect op de onderwijskwaliteit. Wij verwachten dat de coronacrisis invloed heeft op het ziekteverzuim en de benodigde investeringen in het digitaliseren van de lesmethodes. Deze risico's zijn vooralsnog echter niet te kwantificeren in financiële zin. We verwachten in onze tussentijdse rapportages in 2020 en de jaarrekening 2020 hier meer inzicht in te kunnen verschaffen.

B10 Overzicht verbonden partijen

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel
Stichting Istia	Stichting	Gemeente Uden
Stichting Vrienden van Pallas	Stichting	Gemeente Uden

B11 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

WNT-verantwoording 2019 Pallas

Het voor Pallas toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 138.000, klasse C.

Met een totaal aan complexiteitspunten van 8, nader gespecificeerde als volgt:

- Baten	4
- Leerlingen	3
- Onderwijssoorten	1
Totaal	8

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	W. Kasbergen		C.F.M. Boogert	
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur		Controller	
Aanvang en einde functievervulling in 2019		01-02 31-12		01-01 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,000		1,000
Dienstbetrekking?		Ja		Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	76.336	€	75.024
Beloningen betaalbaar op termijn	€	13.971	€	12.780
Subtotaal	€	90.307	€	87.804
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	126.279	€	138.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€	-	€	-
Totale bezoldiging	€	90.307	€	87.804
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		nvt		nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		nvt		nvt
Gegevens 2018				
bedragen x € 1	A.W. Geus		C.F.M. Boogert	
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur		Controller	
Aanvang en einde functievervulling in 2018		01-01 1-11		01-01 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,000		1,000
Dienstbetrekking?		Ja		Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	98.380	€	73.280
Beloningen betaalbaar op termijn	€	14.810	€	11.410
Subtotaal	€	113.190	€	84.690
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	110.770	€	133.000
Totale bezoldiging	€	113.190	€	84.690

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12.

bedragen x € 1	Drs. H.M.G. Derks			
Functiegegevens	Interim Voorzitter College van Bestuur			
Kalenderjaar		2019		2018
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)		01-01 31-01		01-11 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		1		2
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum				
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€	187	€	182
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€	25.800	€	50.600
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 35.673		
Bezoldiging				
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?		Ja		Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€	9.062	€	15.440
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€		€	24.502
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€		€	-
Totale bezoldiging, exclusief BTW	€		€	24.502
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan				N.v.t.

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	C.S.J. Veltkamp	S. Pot	M.F. v.d. Heijden	S. Mäkel	W. Groot	M. vd Lisdonk	M. Wiggers de Vries
Functiegegevens	RVT-voorzitter	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-11 31-12
Bezoldiging							
Bezoldiging	€ 5.500	€ 2.750	€ 2.750	€ 1.700	€ 2.761	€ 2.750	€ 460
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 20.700	€ 13.800	€ 13.800	€ 13.800	€ 13.800	€ 13.800	€ 2.306
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totale bezoldiging	€ 5.500	€ 2.750	€ 2.750	€ 1.700	€ 2.761	€ 2.750	€ 460
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2018							
bedragen x € 1							
Functiegegevens	RVT-voorzitter	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid	RVT-lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12
Bezoldiging							
Totale bezoldiging	€ 5.500	€ 2.750	€ 2.750	€ 1.500	€ 3.440	€ 2.750	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 19.950	€ 13.300	€ 13.300	€ 13.300	€ 13.300	€ 13.300	

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

2. Toelichting bij het samenstellen van de WNT verantwoording

Bij de samenstelling van de in deze paragraaf opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de Beleidsregels van toepassing WNT d.d. 26 februari 2014, inclusief de wijzigingen van 12 maart 2014, van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als uitgangspunt gehanteerd.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

C Overige gegevens

C1 Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Pallas

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Pallas te Uden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- n geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pallas op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (hierna WNT);
- n zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijs-accountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. het exploitatieoverzicht over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pallas, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

GEEN CONTROLEWERKZAAMHEDEN VERRICHT TEN AANZIEN VAN DE ANTICUMULATIEBEPALING VAN ARTIKEL 1.6A WNT EN ARTIKEL 5 LID 1(J) UITVOERINGSREGELING WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- n het bestuursverslag;
- n de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- n met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- n alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de bepalingen van en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- n het identificeren en inschatten van de risico's:
 - o dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - o van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn;het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- n het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- n het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- n het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- n het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- n het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Enschede, 29 juni 2020

MAZARS N.V.

WAS GETEKEND

G.J.H. Oude Voshaar RA